

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสัมภาษณ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสัมภาษณ์ มีดังนี้

๑. พระครูภาวนาเจติยานุกิจ, คร.

ตำแหน่ง พระวิปัสสนาจารย์ ประจำสำนักวัดพระธาตุซ่อแฮพระอารามหลวง

ต. ป่าแดง อ.เมือง จ.แพร่

๒. พระอธิการสุรณัฐ ปญฺญาวโร

ตำแหน่ง พระวิปัสสนาจารย์ ประจำสำนักปฏิบัติธรรมแห่งที่ ๕

สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีบุญเรือง ต.โนนเวียง อ.เมือง จ.แพร่

๓. รองศาสตราจารย์ พูนทรัพย์ เกตุวีระพงษ์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๓๓.๘/๖๑๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๓๓ ต่อ ๑๐๖

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอนิมนต์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระครูพรหมพนาธิคุณวิจิตร, ธรรมวชิร

ด้วย พระศรีศักดิ์ ฉายา สงวโร นามสกุล แสงธง นิลิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์จิต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโสภณพัฒนบุญต, ผศ.ดร. พระปลัดเฉลิม สุขเณ, ดร. และดร.บุญปิ่น แสนบ่อ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอนิมนต์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับบัณฑิตประจำศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ ทางมหาวิทยาลัยฯ หวังว่าคงจักได้รับความร่วมมือ จากท่านเป็นอย่างดี และขออัญมโทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และดำเนินการต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูปลัดพรหมเรศ ชาติวิโร, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๓๓.๘/๑๑๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอนิมนต์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ราชบัณฑิตยสถาน

ด้วย พระศรีศกดิ์ ฉายา สจฺวโร นามสกุล แสงธง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์จิต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโสภณพัฒนานุยุต,ผศ.ดร. พระปลัดเฉลิม สุขเมธ,ดร. และดร.บุญปิ่น แสนบ่อ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอนิมนต์ท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตประจำศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ ทางมหาวิทยาลัยฯ หวังว่าคงจักได้รับความร่วมมือ จากท่านเป็นอย่างดี และขออัญมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และดำเนินการต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูปลัดพรหมเรศ โชติวโร,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๓๓.๘/๑๕๕

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร รศ.พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์

ด้วย พระครุศักดิ์ ฉายา สจฺวโร นามสกุล แสงธง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์จารึก ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโสภณพัฒนานุยุต, ผศ.ดร. พระปลัดเฉลิม สุขเมโธ, ดร. และดร.บุญปิ่น แสนบ่อ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเจริญพรามาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระครูปลัดพรหมเรศ โชติวโร, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

เรื่อง การวิเคราะห์ห่อจิต ๖ กับการปฏิบัติธรรม

แบบสัมภาษณ์

เพื่อวิทยานิพนธ์

เรื่อง การวิเคราะห์จิต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง :

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธของจิต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเป็นข้อมูลและแนวทาง สำหรับผู้วิจัย ผู้ใฝ่ปฏิบัติธรรม นักเรียนนักศึกษา นักวิชาการ ประชาชนคนทั่วไป และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาปัญญา จิตใจและเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ และนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตต่อไป

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์พระวิปัสสนาจารย์ แบ่งเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์จิต ๖ กับการปฏิบัติธรรม

ส่วนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าปฏิบัติธรรม แบ่งเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์จิต ๖ กับการปฏิบัติธรรม

.....
(พระศรีศักดิ์ สวโร)

นิสิตปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ส่วนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์พระวิปัสสนาจารย์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....พรรษา.....
 ตำแหน่ง.....สมณศักดิ์.....
 วัด.....ที่ตั้ง.....
 สัมภาษณ์ ณ วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 เวลาที่สัมภาษณ์.....น. ถึง เวลา.....น. รวม.....(ชม./นาที)

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์จริต ๖ กับการปฏิบัติธรรม

๑. ความหมายของจริต ๖ ในพระพุทธศาสนาตามทัศนะของพระวิปัสสนาจารย์

.....

๒. หลักการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนามีรูปแบบอย่างไร? ก่อนที่จะสอนการปฏิบัติธรรม ท่านมีวิธีการอย่างไร ที่จะกำหนดรู้ถึงจิตของแต่ละบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติธรรมและ รู้ได้ด้วยวิธีอย่างไร?

.....

๓. ในทัศนะของท่านจริต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในทางพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างไร?

.....

๔. สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐานการปฏิบัติทั้ง ๒ ประเภทนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างไร?
ประเภทไหน มีผู้ปฏิบัติมากกว่ากัน เพราะเหตุใด?

.....

.....

.....

๕. ผลอันเกิดจากการปฏิบัติธรรมที่มีความสัมพันธ์กับจิต ๖ ของแต่ละบุคคล ท่านคิดว่าจะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดับทุกข์และขจัดปัญหาต่างๆ พร้อมทั้งสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง สังคมและประเทศชาติ ได้อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

(พระศรีศักดิ์ สุวโร)

นิสิตปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ผู้สัมภาษณ์

วันที่..... เดือน.....พ.ศ.....

ส่วนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าปฏิบัติธรรม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....เพศ.....

อาชีพ.....ที่อยู่.....

วันที่เข้าปฏิบัติธรรม.....วันสิ้นสุดการปฏิบัติธรรม.....

รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน.....วัน

สัมภาษณ์ ณ วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลาที่สัมภาษณ์.....น. ถึง เวลา.....น. รวม.....(ชม./นาที)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์จริต ๖ กับการปฏิบัติธรรม

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

.....

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

.....

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

.....

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

.....

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

.....

๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

.....

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

.....

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

.....

๕. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

.....

.....

(พระศรีศักดิ์ สวโร)

นิสิตปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ผู้สัมภาษณ์

วันที่..... เดือน.....พ.ศ.....

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล
และข้อมูลการให้สัมภาษณ์

ที่ ศธ ๖๑๓๓.๘/๖๑๕๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูล

เรียน/เจริญพร เจ้าฟ้ากัญญาพัชรวัฒนวิทย์พระศุภกิจฉณมามง (อริวิhar)

ด้วย พระศรีศกดิ์ ฉายา สวงโร นามสกุล แสงธง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์จิต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโสภณพัฒนานนยุต,ผศ.ดร. พระปลัดเฉลิม สุเมโธ,ดร. และดร.บุญปิ่น แสนบ่อ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาเรื่องดังกล่าวทางมหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจักได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขออโนโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และดำเนินการต่อไป

เรียน/เจริญพร มาด้วยความนับถือ

(พระครูปลัดพรหมเรศ โชติวิโร,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๓๓.๘/๖๑๕๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖

๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูล

เรียน/เจริญพร เจ้าข้าเจ้าข้ากับที่สุราษฎร์ธานี (ต.ป.ท.ร.ม.)

ด้วย พระศรีศักดิ์ ฉายา สจฺวโร นามสกุล แสงธง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์จิต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโสภณพัฒนานุยุต,ผศ.ดร. พระปลัดเฉลิม สุขเมธ,ดร. และดร.บุญปั้น แสนบ่อ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ใคร่ขออนุญาตจากท่านอนุญาตให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาเรื่องดังกล่าวทางมหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และดำเนินการต่อไป

เรียน/เจริญพร มาด้วยความนับถือ

(พระครูปลัดพรหมเรศ โชติวโร,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

รายชื่อและข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

พระวิปัสสนาจารย์ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ จำนวน ๒ ท่าน คือ

๑. พระธรรมมังคลาจารย์ วิ.(หลวงปู่ทอง สิริมฺภคโล) เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำ
จังหวัดเชียงใหม่แห่งที่ ๑ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

๒. พระครูภาวนาวิรัช (สุพันธ์ อาจิณฺณสีโล) เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมวัดไร่เปิง
(ตโปทาราม) จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าปฏิบัติธรรมของสำนักวัดพระธาตุศรีจอมทองจำนวน ๑๐ รูป/คน ได้แก่

๑. พระครูพิพิธธรรมาภรณ์ อายุ ๖๓ ปี พรรษา ๓๐ วัดวังสำโรง จังหวัดพิจิตร
๒. คุณวรรณวิภา ตุ่มจอหอ อายุ ๔๓ ปี จังหวัดนครราชสีมา
๓. พระวีรวัฒน์ วีรวฑฺฒโน อายุ ๒๓ ปี พรรษา ๒ วัดสระเกศ กรุงเทพมหานคร
๔. พระสุรศักดิ์ อายุ ๓๑ ปี จังหวัดนครราชสีมา
๕. คุณโสภณันท์ ทิมาลา อายุ ๒๔ ปี จังหวัดเชียงราย
๖. พระพุทธพร ธิรจิตโต อายุ ๔๕ ปี จังหวัดนนทบุรี
๗. คุณนิตยา แสงสันต์ อายุ ๖๐ ปี จังหวัดเชียงใหม่
๘. คุณอารีย์ สุขประสงค์ อายุ ๓๘ ปี จังหวัดเพชรบุรี
๙. คุณชนดล แซ่กู่ อายุ ๕๕ ปี จังหวัดลำปาง
๑๐. คุณศิริวัฒน์ อินสาร อายุ ๕๐ ปี จังหวัดตาก

ผู้เข้าปฏิบัติธรรมของสำนักวัดไร่เปิง(ตโปทาราม)จำนวน ๑๐ รูป/คน ได้แก่

๑. พระมโนรัตน์ จันทร์คำ อายุ ๒๖ ปี จังหวัดชลบุรี
๒. พระงามพล แปงทิพย์ อายุ ๓๑ ปี จังหวัด ลำพูน
๓. พระสงัด แนวสุจริต อายุ ๓๐ ปี จังหวัดเชียงใหม่
๔. พระสวัช เพชรวิเศษศิริ อายุ ๓๘ ปี จังหวัดนนทบุรี
๕. คุณมนตรี โสณิกุล อายุ ๓๗ ปี จังหวัดเชียงใหม่
๖. คุณเสาวนีย์ หน่อแก้ว อายุ ๔๓ ปี จังหวัดสงขลา
๗. คุณวันทนา คำมณเฑียร อายุ ๕๕ ปี จังหวัดเชียงใหม่
๘. คุณชุติมา แก้วมาลัย อายุ ๔๒ ปี จังหวัดเชียงใหม่
๙. คุณสุภาพร รินเที่ยง อายุ ๕๕ ปี จังหวัดเชียงราย
๑๐. คุณบั้งอร วงยก อายุ ๕๑ ปี จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

๑. สัมภาษณ์พระวิปัสสนาจารย์จำนวน ๒ รูป มีดังนี้

๑.๑ พระธรรมมังคลาจารย์ วิ.(หลวงปู่ทอง สิริมงคลโล) อายุ ๘๕ พรรษา ๖๘ ตำแหน่งเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร สมณศักดิ์ พระราชาคณะชั้นธรรมวิปัสสนาที่พระธรรมมังคลาจารย์ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ที่ตั้ง ต.บ้านหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ น.

ข้อมูลสัมภาษณ์ข้อที่ ๑ ความหมายของจริต ๖ ในพระพุทธศาสนาตามทัศนะของพระวิปัสสนาจารย์

จริต มันคือพื้นเพนิสัยของแต่ละคน ปุณฺชนคนทั่วไปทุกคนจะมีลักษณะนิสัยหรือกิริยาอาการไม่เหมือนกัน ท่านว่าแล้วแต่กรรมในอดีตชาติที่เคยทำไว้ ที่นี้ที่บอกว่าจริต ๖ นั้นเพราะมีการกล่าวอ้างในพระไตรปิฎก เรื่องพระสารีบุตรท่านกล่าวยกย่องพุทธคุณของพระพุทธเจ้าว่าทรงทราบว่าคุณคนไหนมีจริตอย่างไร แบ่งเป็น ๖ อย่างคือ รากจริต โทสจริต โมหจริต ญาณจริต สัทธาจริต และวิตกจริต ซึ่งคนแต่ละจริตก็มีลักษณะพื้นเพนิสัยที่แตกต่างกันออกไป บางคนอาจจะมีหลายจริตอยู่ในคนๆเดียวกันก็ได้

ข้อมูลการสัมภาษณ์ข้อที่ ๒ หลักการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนามีรูปแบบอย่างไร? ก่อนที่จะสอนการปฏิบัติธรรม ท่านมีวิธีการอย่างไร ที่จะกำหนดรู้ถึงจริตของแต่ละบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติธรรมและ รู้ได้ด้วยวิธีอย่างไร?

สมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา ทั้งสองอย่างนี้เป็นหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนานั้นโดยที่จริงแล้ว ก็คือการทำหน้าที่ การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แต่ถ้าจะบอกความหมายโดยหลักการทางพระพุทธศาสนา ก็จะหมายถึง การปฏิบัติธรรมที่ทำให้เกิดผลสูงสุด คือ มรรค ผล นิพพาน โดยมีแนวทางการปฏิบัติ ๒ อย่าง คือ สมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา ก่อนที่จะสอนกรรมฐานให้แก่โยคีหรือพระนวกะทั้งหลายนั้นตามจริงแล้วเราไม่สามารถจะรู้จริตของเขามาก่อนได้ จะรู้ก็ต่อเมื่อได้สนทนาซักถามกันสักระยะหนึ่งจึงจะรู้จริตของแต่ละคน

ข้อมูลการสัมภาษณ์ข้อที่ ๓ ในทัศนะคติของท่านจริต ๖ กับการปฏิบัติธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

เรื่องของจริต ๖ นั้นโดยหลักแล้วจะมุ่งไปที่เรื่องของ การเจริญสมถกรรมฐาน คือมี อารมณ์กรรมฐาน ๔๐ อย่างเป็นหลัก ยกตัวอย่างที่รู้จักกันเช่น อสุภ ๑๐ กสิณ ๑๐ อนุสสติ ๑๐ พรหมวิหารหรืออปปมัญญา ๔ รวมไปถึงการเจริญอานาปานสติ เป็นต้น โดยการเจริญสมถกรรมฐานตามอารมณ์กรรมฐาน ๔๐ นั้นก็เพื่อเป็นการทำให้เกิดความสงบและเกิดสมาธิเป็นพื้นฐาน เพื่อที่จะยกจิตขึ้นสู่การวิปัสสนาต่อไป โดยการเจริญสมถกรรมฐานนั้นจะมีผลคือได้สมาธิและฌาน แต่จะไม่เกิดปัญญา เพราะฉะนั้นแล้วบุคคลทุกจริตก็ควรจะมุ่งการเจริญวิปัสสนาด้วย

จริต ๖ กับกรรมฐานที่เหมาะสมกันโดยหลักก็คือ

๑) คนราคจริต ท่านให้พิจารณาอสุภกรรมฐาน คือพิจารณาซากศพ ๑๐ ลักษณะ ให้เกิดสมาธิและละความกำหนัดยินดี แต่ต้องระมัดระวังในการปฏิบัติและต้องมีพระอาจารย์ที่เก่งคอยดูแลด้วย มิฉะนั้นผู้ที่ปฏิบัติอาจเกิดความเบื่อในชีวิตได้ง่ายอาจถึงขั้นฆ่าตัวตาย

๒) คนโทสจริต คือมีความโกรธเป็นอารมณ์อยู่มาก ท่านให้เจริญเมตตาให้มาก ซึ่งเป็นธรรมที่จัดอยู่ในพรหมวิหาร ๔ หรืออปปมัญญา ๔ เมื่อพิจารณาและแผ่ความเมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายในโลก จะเกิดสมาธิระดับหนึ่งอันสามารถทำให้ระงับอาการจิตโทสะหรือความฉุนเฉียวได้

๓) คนโมหจริต ท่านให้หมั่นในการศึกษาหาความรู้ หมั่นฟังธรรม หมั่นในการสนทนาธรรม รู้จักเป็นคนช่างสงสัยซักถาม และให้ศึกษาอย่างใกล้ชิดกับอาจารย์ผู้มีความรู้ จนเกิดปัญญาก่อนแล้วค่อยเจริญกรรมฐาน ซึ่งท่านว่ามรณสติเหมาะสมที่สุด เพราะจะได้พิจารณาในเรื่องที่เกี่ยวกับความตาย ที่จริงตามธรรมชาติ ขจัดเสียซึ่งความหลงความเมา

๔) คนพุทฺธิจริต หรือญาณจริต เป็นบุคคลที่ถือว่ามีปัญหา มักจะใช้ปัญหาในการคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ แยกแยะถูกผิดได้ คนประเภทนี้ถ้าส่งเสริมให้เขาเจริญวิปัสสนา จะสามารถพัฒนาปัญญาได้รวดเร็ว และบรรลุมรรคผลได้ง่าย ในพระไตรปิฎกพระพุทธเจ้าทรงแนะนำตรัสบอกนิมิตแห่งวิปัสสนา อันเป็นไปตามกฎของไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และ อนัตตา บุคคลพุทฺธิจริตนั้น ไม่ควรถูกห้ามกรรมฐานใด ๆ หมายความว่า ทุกกรรมฐานนั้นบุคคลสัตถาจริต สามารถปฏิบัติได้เนื่องจากเป็นผู้มีปัญญายู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขึ้นของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวทางสติปัฏฐาน ๔

๕) คนสัตถาจริต คือคนที่มีความเชื่อเป็นพื้นเพนิสัย เชื่อในที่นี้อาจเป็นการเชื่อโดยขาดปัญญาในการไตร่ตรอง ซึ่งเราจะเปลี่ยนความคิดของคนประเภทนี้ได้ยาก คนสัตถาจริตนี้ถ้ามีสัมมาทิฐิประกอบจะดีมาก กล่าวคือจะสามารถแนะนำสั่งสอนได้ง่ายเพราะมีจิตนุ่มในการศรัทธาอยู่แล้ว ซึ่งกรรมฐานที่เหมาะสมกับคนสัตถาจริตนี้คือ อนุสสติ ๔ ได้แก่ พุทธานุสสติ ธรรมานุสสติ สังฆานุสสติ สีลานุสสติ และเพิ่มมาอีก ๒ คือ จาคานุสสติและเทวตานุสสติ เพื่อระลึกถึงธรรมอันดีของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์และคุณของศีลให้มาก เพื่อจะได้เจริญวิปัสสนาในขั้นต่อไป และมีสัมมาทิฐิถูกต้อง

๖) คนวิตกจริต เป็นคนที่มีความคิดจิตวอกวน ฟุ้งซ่าน จับจด คิดเรื่องอดีตที่ผ่านมาแล้ว หรืออนาคตที่ยังมาไม่ถึง ทำให้มีความเครียดมาก ในพระไตรปิฎกท่านแนะนำให้ปฏิบัติอานาปานสติ คือการกำหนดลมหายใจเข้าออก เพื่อให้มีสติอยู่ตลอดเวลาทั้งปัจจุบันจะได้ไม่คิดจับจดฟุ้งซ่าน

ในเรื่องกรรมฐานของคนที่มีจิตทั้ง ๖ นี้คัมภีร์รุ่นหลังได้อธิบายอย่างสอดคล้องกันและตรงกันอยู่แล้ว บุคคลที่อยากปฏิบัติให้เกิดผลมากย่อมควรมีการศึกษาเพิ่มเติม แต่ในปัจจุบันนี้การปฏิบัติในส่วนของสมถกรรมฐานนั้น ไม่ค่อยเป็นที่นิยม เนื่องจากมีข้อจำกัดในการปฏิบัติอยู่หลายประการ เช่นในเรื่องของอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเจริญภาวนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชากศพ หรือแม้กระทั่ง อาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญก็มีน้อยนัก เพราะฉะนั้นการปฏิบัติธรรมในปัจจุบันที่เป็นที่นิยมและมีสำนักปฏิบัติที่ขายไปทั่วคือ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตามแนวของสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งถือว่าการปฏิบัติในแนวนี้นั้นเป็นทั้งอารมณ์ของสมถะและวิปัสสนาอยู่ในตัวอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นบุคคลไม่ว่าจะมีจิตใดก็สามารถจะปฏิบัติสติปัฏฐานได้ โดยเลือกเอาหมวดใดหมวดหนึ่งหรือทั้ง ๔ หมวด คือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานและธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน บางคนอาจเลือกเจริญภาวนาเพียงหมวดใดหมวดหนึ่งก็สามารถบรรลุธรรมขั้นสูงได้ซึ่งในเรื่องของการเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ หมวดนี้ ในคัมภีร์อภิธรรมมัตถสังคหะและคัมภีร์เนติปกรณ์ ได้อธิบายไว้เข้ากับจิตอีก ๒ อย่าง คือ ตัณหาจิตและทัญญูจิต ซึ่งจิตทั้ง ๒ นี้ถือว่ามีความเป็นมาใกล้เคียงกัน เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาลเหมือนกัน โดยตัณหาจิตเน้นในเรื่องของความอยากเป็นตัวผลักดันทัญญูมีลักษณะของการใช้ความคิด ที่จริงแล้วจิต ๒ นี้ถ้านำจิต ๖ มาสังเคราะห์เข้าก็ได้เหมือนกัน เพราะมีแนวทางที่เป็นลักษณะเฉพาะคล้ายกัน เมื่อสังเคราะห์เข้ากันแล้วก็จะเห็นได้ว่าตามแนวทางของการเจริญสติปัฏฐาน ๔ นั้น

สามารถเชื่อมโยงกันได้กับคนทุกจริต ทุกประเภท แต่อาจใช้เวลาในการบรรลุแตกต่างกันไปตามลักษณะความแก่กล้าของอินทรีย์และความแก่กล้าของปัญญา

ข้อมูลการสัมภาษณ์ข้อที่ ๔ สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ประเภทไหนมีคนปฏิบัติมากกว่ากัน เพราะเหตุใด

อย่างที่ได้พูดไปแล้วตอนต้นว่าอารมณ์สมถะนั้นเมื่อเจริญภาวนาแล้วจะได้สมาธิและฌานเท่านั้นจะไม่เกิดปัญญา แต่สมาธิที่ได้จากการเจริญสมถะนั้นจะทำให้สามารถเข้าสู่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อเกิดปัญญา จนบรรลุมรรคผลได้เร็วขึ้น สมถะ เป็นส่วนหนึ่งของวิปัสสนา และวิปัสสนายังต้องมีอารมณ์ของสมถะเป็นเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การเจริญวิปัสสนาขั้นสูง ให้เกิดมรรค ผล ในที่สุด และที่ถามว่าอย่างไรมีคนนิยมปฏิบัติมากกว่ากัน ก็ได้กล่าวไปแล้วว่าปัจจุบันนี้จะนิยมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเนื่องจากวิปัสสนากรรมฐานเป็นการฝึกที่มีทั้งสมถะและวิปัสสนารวมกัน และสมถะไม่เป็นที่นิยมเพราะมีข้อจำกัดหลายประการ

ข้อมูลการสัมภาษณ์ข้อที่ ๕ ผลอันเกิดจากการปฏิบัติธรรมที่มีความสัมพันธ์กับจริต ๖ ของแต่ละบุคคล ท่านคิดว่าจะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดับทุกข์และขจัดปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้อย่างไร

เป็นที่แน่นอนว่าผู้ที่เลื่อมใสในการปฏิบัติกรรมฐานนั้นไม่ว่าจะเป็นคนมีจริตใด ประเภทไหนก็ตาม ย่อมเป็นผู้ที่จะเจริญด้วยปัญญา สามารถที่จะหาความสุขของชีวิตพบในทั้งปัจจุบันและเบื้องหน้า เนื่องจากผลของการเจริญกรรมฐานที่เกิดขึ้นประการแรกนั้นคือความสงบ ความสบายใจของผู้ปฏิบัติ เมื่อสบายใจแล้วก็สบายกาย เมื่อสบายกายแล้วย่อมเกิดความสุข หมดความทุกข์ สามารถใช้ปัญญาที่เกิดขึ้นดำรงชีพได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เมื่อเรามีความสุข คนรอบข้างก็จะได้รับอานิสงส์ของความสุขที่เราแผ่ไปนั้นให้บังเกิดขึ้น

๑.๒ พระครูภาวนาวิรัช(สุพันธ์ อาจิณฺณสีโล) อายุ ๕๑ ปี พรรษา ๓๐ ตำแหน่งเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมวัดรำเปิง(ตโปทาราม) สมณศักดิ์ พระครูสัญญาบัตรช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นเอกฝ่ายวิปัสสนา วัดรำเปิง(ตโปทาราม) ที่ตั้งเลขที่ ๑ หมู่ที่ ๕ ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๓.๑๕ น.

ข้อมูลสัมภาษณ์ข้อที่ ๑ ความหมายของจริต ๖ ในพระพุทธศาสนาตามทัศนะของพระ
วิปัสสนาจารย์

จริต ๖ คือ นิสัยเฉพาะของคนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะแสดงออกโดยลักษณะของ
บุคลิก ทำทาง กิริยาอาการไม่ว่าจะเป็น ยืน เดิน นอน นั่ง หรือการพูดคุยต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมาให้
เห็นแตกต่างกัน ๖ ลักษณะ คือ รากจริต พวกรักสวยรักงาม โทสจริต คนที่มักโกรธง่าย โมหจริต คน
พวกที่ชอบเรื่องซิมหอยเหงา มีความขเลา พุทธจริต คนที่มีปัญญาเรียกว่ามีเหตุผล แยกแยะได้ชัด
คนสัทธาจริต มีความเชื่อ ความเลื่อมใสบางครั้งขาดปัญญา ส่วนคนวิตกจริตนั้น ก็มักเป็นคนคิดมาก
คิดไกลคิดอดีต ปัจจุบัน อนาคต เลื่อนลอย ฟุ้งซ่าน เป็นลักษณะของคนที่มีความเครียดสูง

จริต ๖ ในปัจจุบันจะเป็นการแสดงออกในลักษณะเร่งด่วนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็น
ส่วนใหญ่ คืออาจจะยึดจากอารมณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น เพราะฉะนั้นอาจจะเป็นการยากที่
เราจะพิจารณาลักษณะนิสัยหรือจริตของแต่ละคนออกได้ในขณะที่เราพบเห็น

ข้อมูลการสัมภาษณ์ข้อที่ ๒ หลักการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนามีรูปแบบอย่างไร?
ก่อนที่จะสอนการปฏิบัติธรรม ท่านมีวิธีการอย่างไร ที่จะกำหนดรู้ถึงจริตของแต่ละบุคคลที่เข้ามา
ปฏิบัติธรรมและ รู้ได้ด้วยวิธีอย่างไร?

การปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนานั้น คือ การนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา
ปฏิบัติในทุกกิจกรรมของชีวิต โดยมีมุ่งหมายการปฏิบัติเฉพาะในฝ่ายกุศล(ฝ่ายดี) ซึ่งใน
พระพุทธศาสนาก็หมายเอารูปแบบการปฏิบัติหรือองค์ภาวนา ๒ อย่าง คือ การปฏิบัติสมถ
กรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน แต่รูปแบบที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นอาจจะแยกออกไปเป็นสาย
ปฏิบัติแบบต่าง ๆ เช่น แบบกำหนด “หนอ” (พองยุบ) แบบอานาปานสติ (ไม่มีการกำหนด) แบบ
กำหนดอานาปานสติ(พุทโธ) แบบรูปนาม(ไม่มีการบริกรรม) หรือ แบบสัมมาอรหัง เป็นต้น ซึ่งทุก
แบบนี้ล้วนเป็นรูปแบบของการปฏิบัติกรรมฐาน ๒ อย่างที่มีในสมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน

ส่วนในเรื่องของการสอนปฏิบัติธรรมนั้น ในปัจจุบันนี้เราไม่สามารถแยกแยะได้ทันที
ว่าคนไหนมีจริตแบบใด เราจะต้องสอนกรรมฐานก่อนให้ลองปฏิบัติ แล้วค่อยสังเกตพฤติกรรม
อารมณ์ที่ผู้ปฏิบัติมี ณ ขณะนั้น คือจะเน้นดูที่ปัจจุบันอารมณ์ก่อน และค่อย ๆ ปรับในเรื่องลักษณะ
อาการที่เกิดขึ้น ยิ่งถ้าปฏิบัติกรรมฐานในระยะยาวเราจะสามารถรู้ชัดถึงจริตของคนๆนั้นมากขึ้น
อย่างชัดเจน แต่โดยหลักของการปฏิบัติวิปัสสนานั้นตอนนี้เราไม่ได้ยึดตัวจริตเป็นหลัก เราจะสอน

การปฏิบัติและค่อยๆปรับเปลี่ยนไปตามอารมณ์แห่งกรรมฐานที่เกิดขึ้น ไม่ว่าคนไหนจะมีจริตแบบใดนั้นก็สามารรถที่จะฝึกปฏิบัติวิปัสสนาได้

ข้อมูลการสัมภาษณ์ข้อที่ ๓ ในทัศนคติของท่านจริต ๖ กับการปฏิบัติธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

โดยหลักแล้วจริต ๖ ก็จะมีกรรมฐานที่เหมาะสมกับคนแต่ละจริตที่พระพุทธเจ้าท่านทรงวางรากฐานเอาไว้ในพระไตรปิฎก แต่ก็เป็นในความหมายกว้าง ๆ ซึ่งต่อมามีคัมภีร์อรรถกถาขึ้นหลังก็ได้มาอธิบายขยายความไว้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ คนราคะจริตก็ให้เจริญอสุภ พิจารณาซากศพ คนโทสะจริตก็ให้แผ่เมตตา คนโมหะจริต ก็ต้องฝึกฝนการเรียนรู้ให้เกิดปัญญาก่อน คนพุทธรจริตก็สอนเรื่องกฎไตรลักษณ์ คนสัทธาจริตก็ให้พิจารณาอนุสติ และคนวิตกจริตก็ให้เจริญอานาปานสติ อย่างนี้เป็นต้น ซึ่งอาจจะมีกรรมฐานอย่างอื่น ๆ เพิ่มเติมมาหรือเป็นข้อดเว้นของคนจริตนั้น ๆ เรื่องกรรมฐานของคนจริตทั้ง ๖ นี้ ส่วนใหญ่จะเน้นอารมณ์กรรมฐาน ๔๐ ประการเป็นหลัก ซึ่งเป็นในส่วนของสมถกรรมฐานในพระพุทธศาสนา แต่ในเรื่องของกรรมฐาน ๔๐ นี้มันก็มีข้อจำกัดหรือความไม่สะดวกในการที่จะเจริญภาวนาในปัจจุบัน เพราะต้องมีอุปกรณ์หรือซากศพอะไรต่าง ๆ มาประกอบ ทำให้เกิดความยุ่งยาก และปฏิบัติได้ยาก ยิ่งถ้าไม่มีพระอาจารย์กรรมฐานที่เก่งๆด้วยแล้วมากอยซ์นั้นจะทำให้เกิดภาวะจิตที่เบื่อง่ายในชีวิตได้ง่าย เพราะฉะนั้นด้วยข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้สมถกรรมฐานไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน เราจะเน้นที่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นหลัก เพราะวิปัสสนาจะเน้นการปฏิบัติที่จะพัฒนาทั้งตัวอารมณ์ที่เป็นสมถะและวิปัสสนาไปพร้อม ๆ กัน ให้เกิดความบริบูรณ์

เรื่องของจริต ๖ กับการปฏิบัติวิปัสสนานั้นจะไม่ค่อยสอดคล้องกันเท่าไร เพราะที่จริงแล้วในเรื่องของวิปัสสนานั้นเราก็มีจิตมาเกี่ยวข้องด้วยเหมือนกัน ท่านกล่าวเอาไว้ในคัมภีร์อภิธรรมมัตถสังคหว่ามีจริต ๒ ประเภทที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คือ ตัณหาจริต และทัญญูจริต ตัณหาจริตนั้นมีความอยากเป็นตัวผลักดันส่วนทัญญูจริตนั้น จะเป็นเจ้าความคิด ก็มีลักษณะที่คล้ายกันกับกลุ่มของจริต ๖ จริต ๒ นั้นท่านก็แนะนำกรรมฐานที่เหมาะสมกับจริตเอาไว้ตามความแก่กล้าของปัญญา นั่นก็คือกรรมฐานในหมวดสติปัฏฐาน ๔ คือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธรรมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถ้าคนตัณหาจริต มีปัญญาไม่แก่กล้าท่านให้เจริญ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ส่วนปัญญาแก่กล้าก็ให้เจริญ

เวทนานุปัสสนาสติปัญฐาน คนที่มีทิฏฐิจริต ปัญญาไม่แก่กล้าก็ให้เจริญ จิตตานุปัสสนาสติปัญฐาน ส่วนคนที่มีปัญญาแก่กล้าก็ให้เจริญ ธรรมานุสสติปัญฐาน สำหรับจริต ๖ นั้นถ้าเราจะสังเคราะห์ลงใน จริต ๒ ก็สามารทำได้และเลือกแนวทางวิปัสสนาได้เช่นเดียวกัน โดยรวมพิจารณาจาก ลักษณะเฉพาะของฐานจริต คือ รากจริต โมหจริต และสัทธาจริตสังเคราะห์เข้ากับ ตัณหาจริต และ โทสจริต พุทธิจริต และวิตกจริต สังเคราะห์เข้ากับ ทิฏฐิจริต แล้วเลือกแนวทางในการเจริญ กรรมฐานที่เหมาะสม

ข้อมูลการสัมภาษณ์ข้อที่ ๔ สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานมีความสัมพันธ์กัน อย่างไร ประเภทไหนมีคนปฏิบัติมากกว่ากัน เพราะเหตุใด

ในปัจจุบันแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจะเป็นแนวทางหลักของการปฏิบัติ กรรมฐาน แต่เราก็จะทิ้งเสียซึ่งแนวทางของสมถะไม่ได้เลย ตัวสมถะนั้นก็คือตัวสมาธิเบื้องต้นที่จะทำให้ก้าวไปสู่จิตแห่งการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เหมือนกับบันไดที่เป็นขั้น ๆ ซึ่งถ้าเราก้าวข้าม ขั้นก็อาจพลัดตกลงมา และไม่ถึงจุดหมายอันใด สมถะกับวิปัสสนาก็ฉันทันนั้น จะต้องมีขั้นตอนไป ตามลำดับการพัฒนาปัญญาถึงจะได้ผลยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบันเราจะนิยมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เป็นหลัก เนื่องจากการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้นจะเป็นการพัฒนาอารมณ์ของสมถะในตัวอยู่ แล้ว ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาใน 3 ด้านพร้อมกัน คือ ศีล สมาธิ และ ปัญญาให้บริบูรณ์ วิปัสสนาจึง เหมาะกับบุคคลทุกจริต ทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน

ข้อมูลการสัมภาษณ์ข้อที่ ๕ ผลอันเกิดจากการปฏิบัติธรรมที่มีความสัมพันธ์กับจริต ๖ ของแต่ละบุคคล ท่านคิดว่าจะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดับทุกข์และขจัดปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้อย่างไร

เมื่อทุกคนสามารถที่จะรู้จริตของตนแล้วเลือกกิจกรรมการปฏิบัติให้เหมาะสม ก็ย่อมจะ เกิดการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นด้านลบของตัวเอง ประโยชน์ก็ย่อมเกิดขึ้น และช่วย ผ่อนคลายความทุกข์แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้อย่างถูกต้องก็จะพบกับความสุข อีกทั้งเรายังจะ สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นที่มีจริตต่างกันออกไปได้เป็นอย่างดี คือรู้จักปรับตัวเข้าหา ลด ความอคติขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น ระวังอารมณ์โดยการมีสติอยู่เสมอ ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติ รวมไปถึงการเรียนรู้คนอื่น การรู้จักใช้คนที่มีการต่าง ๆ ในการทำงานหรือกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง ยัง

ความสุขมาให้แก่ตนเอง คนรอบข้าง อยู่ร่วมกันในสังคมโดยปราศจากความขัดแย้ง นำความสุขความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติต่อไป

๒. สัมภาษณ์ผู้เข้าปฏิบัติธรรม ณ สำนักปฏิบัติธรรมวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

๒.๑ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระครูพิพิธธรรมาภรณ์ อายุ ๖๑ ปี พรรษา ๓๐ วัดวังสำโรง จังหวัดพิจิตร รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑๕ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๖ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๗.๑๔ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?
 - มาปฏิบัติตามหลักสูตรของมจร. ปริญญาโท เพื่อให้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร
๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม?
 - เคยเข้าปฏิบัติตามหลักสูตร มจร.ปริญญาตรี
๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร?
 - รูปแบบเหมือนกันคือ สติปัฏฐาน ๔
๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?
 - สมถกรรมฐานเป็นการทำให้จิตเกิดสมาธิ สงบ แต่วิปัสสนาทำให้เกิดปัญญารู้เห็นตามจริง ก่อนและหลังปฏิบัติมีความรู้สึกไม่แตกต่างกัน
๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?
 - ตามที่ได้ศึกษามา คือ จิตก็เป็นนิสัยของมนุษย์ที่แต่ละคนมีไม่เหมือนกันจิต ๖ ก็อย่างเช่น ราคะจิต พวกรักสวयรักงาม โทสะจิตก็พวกรังแกโมโหโกรธง่าย เป็นต้น ส่วนการปฏิบัติธรรมนั้น ก็หมายถึง การที่เรามานั่งสมาธิ เดินจงกรม คือมาสงบจิตใจ ด้วยการปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนา
๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- คิดว่าจิตหรือนิสัยของคนเรานี้สำคัญมาก การที่เรามาปฏิบัติก็เพื่อที่จะปรับเปลี่ยนนิสัยที่ไม่ดีของตัวเองด้วย เพราะฉะนั้นจิตจึงมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติค่อนข้างมาก ถ้าไม่นำมาเกี่ยวข้องอาจทำให้การปฏิบัติไม่เกิดผล

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- โดยปกติแล้วน่าจะเป็นคนโทสจิต เพราะจีโกธง่าย ใครทำอะไรหน้อยก็จะคอยทักท้วงเป็นประจำ หงุดหงิดง่าย

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- คิดว่าเหมาะสมพอสมควร ก่อนปฏิบัติจากเป็นคนจีหุดหงิด หลังปฏิบัติรู้สึกควบคุมอารมณ์ตนเองได้มากขึ้น ใจเย็นลง และสามารถปฏิบัติได้ดี

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- จะเอาไปใช้ในฐานะที่เราเป็นพระมีหน้าที่ต้องเผยแผ่และสั่งสอนให้ชาวบ้านรู้ตามด้วย และเอามาแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ค่อยดีของเรา เช่น จีหุดหงิด โมโหง่าย ก็จะใช้การทำสมาธิเข้ามาช่วย เพื่อระงับ และคิดว่าจะทำให้คนอื่นที่อยู่รอบตัวเราเขาปรับตัวเข้าหาเราได้ง่าย ทำให้ลดความขัดแย้งลง

๒.๒ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ คุณวรรณวิภา ตุ่มจอหอ อายุ ๔๓ ปี อยู่จังหวัดนครราชสีมา รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑๐ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๖ เดือนธันวาคมพ.ศ. ๒๕๕๕ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๗.๔๔ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- มีอาจารย์แนะนำมาปฏิบัติที่นี่ สาเหตุที่มาเพราะอยากให้จิตใจสงบ เวลาเกิดเรื่องที่ไม่สบายใจ และไม่พอใจ

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?
- ไม่เคย ที่นี่เป็นครั้งแรก
๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?
- เพิ่งมาที่นี่ครั้งแรก และเป็นการปฏิบัติครั้งแรก
๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?
- ก่อนที่จะมานั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้เลย พอมาปฏิบัติแล้วก็ยังไม่ทราบอยู่ดี เพราะปฏิบัติอย่างเดียว รู้แต่ว่ามันคือการนั่งสมาธิกับการเดินจงกรม
๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?
- จิต นี่น่าจะหมายถึงนิสัยของคนมากกว่า เพราะมีไม่เหมือนกัน ส่วนการปฏิบัติธรรมก็คือการที่เรามาปฏิบัติโดยการนั่งสมาธิกับเดินจงกรม
๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?
- ที่เรามาปฏิบัติธรรมก็เพื่อทำให้นิสัยของเราดีขึ้น คือน่าจะทำให้เราปรับปรุงนิสัยให้ดีขึ้นได้ เช่น ใจร้อนก็ทำให้เราสงบและเป็นคนใจเย็นมากขึ้น คิดว่าจิตก็น่าจะสำคัญ
๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?
- จะเป็นราคะจิตด้วย โทสด้วย เพราะชอบเป็นคนแต่งตัว และจีโมโห ถ้ามีใครมาทำให้ไม่พอใจก็จะหงุดหงิดง่าย คิดว่าการนั่งสมาธิกับเดินจงกรมให้เรากลับสมาธิน่าจะช่วยให้ได้มาก ทำให้เราใจเย็นขึ้น
๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?
- ตอนแรกที่ปฏิบัติรู้สึกไม่ค่อยชอบ เพราะเราเป็นคนเบื่อง่ายด้วยแต่พอปฏิบัติไปหลาย ๆ วัน ก็รู้สึกว่าเริ่มดีขึ้น สงบมากขึ้น สบายใจขึ้นมามากอย่างบอกไม่ถูก

๘. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- หลัก ๆ เลย คือกับคนรอบข้าง เพื่อนร่วมงาน เราจะใจเย็นมากขึ้น ใช้เหตุผลมากขึ้น คงจะทำให้คนรอบข้างสบายใจด้วย และเราก็นำการนั่งสมาธิไปใช้เวลาหุจดหิจ หรือไม่สบายใจ

๒.๓ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระวิระวัฒน์ วีรวฑฺฒโน อายุ ๒๓ ปี พรรษา ๒ วัดสระเกศ กรุงเทพมหานคร รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑๗ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๖ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๕.๒๔ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- มีรุ่นพี่ที่วัดเคยมาปฏิบัติที่นี่ และแนะนำมา ที่มาก็เพื่ออยากมาลองปฏิบัติ

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- เคยปฏิบัติมาก่อน อย่างแรกที่ได้เห็นได้ชัดคือ มีสติมากขึ้น ไม่วุ่นวายร้อน

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- รูปแบบแตกต่างกันเล็กน้อย ในเรื่องของการเดินจงกรม

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ก่อนหน้านั้นก็เคยศึกษามาทิ้งเข้าใจว่า สมถกรรมฐาน คือการทำให้สมาธิให้เกิดความสงบให้มีสติรู้ทันอารมณ์ให้มาก ส่วนวิปัสสนากรรมฐานนั้นเป็นวิधिปฏิบัติซึ่งจะทำให้เราเกิดปัญญาเห็นตามความเป็นจริงของชีวิตและธรรมชาติบนโลก ซึ่งเมื่อมาปฏิบัติแล้วก็เข้าใจว่าสิ่งที่เราได้เรียนรู้นั้นก็มีความถูกต้องตรงกัน

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- จริต ตามที่ได้ศึกษามานั้นหมายถึงลักษณะอุปนิสัยของแต่ละคนที่มีแตกต่างกันไป มี ๖ อย่างแต่จำไม่ค่อยได้ว่ามีอะไรบ้างเท่าที่ทราบหลัก ๆ คือ มีราคะจริต โมหะจริตและโทสะจริต แต่ก็ยังไ้ทราบความหมายที่แท้จริงของแต่ละจริต
- ๖. ทำไมจริตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจริตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?
 - คิดว่าสำคัญมากต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนเรา เช่นถ้าคนใจร้อน มาปฏิบัติกรรมฐานก็จะทำให้มีสติมากขึ้น ระวังจิตใจได้มากขึ้น
- ๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจริตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?
 - คิดว่าน่าจะเป็นราคะจริตและโทสะจริต เพราะจีโมโหง่ายและชอบความเรียบร้อย แลคิดว่า การปฏิบัติวิปัสสนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ นี้มีความเหมาะสมดีครับ
- ๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจริตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?
 - อย่างที่ตอบไปแล้วว่าการปฏิบัติวิปัสสนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ นี้มีความเหมาะสมดี ก่อนและหลังปฏิบัติมีผลต่างกันมากแน่นอน เพราะหลังจากที่มาปฏิบัติแล้วอาการที่เห็นอย่างชัดเจนคือเรามีความสบายใจ อิ่มเอิบ แทบไม่ได้คิดถึงเรื่องอื่นเลย เพราะมีความสุขอยู่กับการปฏิบัติ
- ๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?
 - นำสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติไปเผยแพร่ในฐานะที่เราเป็นพระสงฆ์ และแน่นอนว่าการใช้ชีวิตประจำวันของเราก็เปลี่ยนไป จากคนเคยใจร้อน ก็มีสติมากขึ้นสามารถระงับอารมณ์โกรธได้ และไม่เครียด จะทำให้คนรอบข้างสบายใจ และสามารถทำตัวให้เป็นเยี่ยงอย่างที่ดีแก่พุทธศาสนิกชนให้เลื่อมใสศรัทธา

๒.๔ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระสุรศักดิ์ อายุ ๓๑ ปีพรรษา ๒ จังหวัดนครราชสีมา รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๒๕ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๖ เดือนธันวาคมพ.ศ. ๒๕๕๕ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๕.๕๖ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- มีการศึกษาหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และเห็นสถานที่มีความเหมาะสม เลือดยากลองมาศึกษาดูเพื่อเพิ่มทักษะ เพื่อละกิเลสบางอย่าง

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- เคยปฏิบัติมาแล้ว ที่สำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็ทำให้ตัวเองรู้จักปล่อยวางมากขึ้น ไม่ยึดติด

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- เหมือนกันในลักษณะของจุดมุ่งหมาย แตกต่างกันในการปฏิบัติ คือนี่จะเป็นแบบยุบหนอ พองหนอ แต่ที่เคยปฏิบัติจะเป็นการภาวนาแบบพุทฺธโร

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ทั้งก่อนและหลังที่มาปฏิบัติมีความเข้าใจตรงกันว่า สมถกรรมฐาน คือ การรวบรวมสมาธิ หรือ สติให้นิ่งอยู่ในอารมณ์เดียว ส่วนวิปัสสนารับรู้อารมณ์สภาวะปัจจุบันที่มากระทบ ให้รู้เท่าทันอารมณ์ตามเป็นจริง ตามธรรมชาติ

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จริต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้ แต่คาดว่าเรื่องของจริต น่าจะเป็นเรื่องของอารมณ์ของพฤติกรรมแต่ละคนที่แสดงออกมา ส่วนการปฏิบัติธรรมนั้น คิดว่าหมายถึง การที่เรามาปฏิบัติกรรมฐานเพื่อลดละกิเลส

๖. ทำไมจริตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจริตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- ที่เกี่ยวข้องกันนั้นโดยส่วนตัวก็คิดว่าการปฏิบัติกรรมฐานนั้นจะเป็นตัวควบคุมจริตของเราได้ เพราะถ้าเราฝึกปฏิบัติมากขึ้นนานขึ้นก็จะทำให้เรามีความสงบ สุขุม และน่าจะพัฒนาอารมณ์ของเราได้ จึงคิดว่าจริตมีความสำคัญต่อการปฏิบัติธรรม

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจริตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- น่าจะรวมหลายอย่าง หลายจริต ประมาณว่า ๕ ใน ๖ ของจริต ๖ และคิดว่าการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐาน น่าจะเป็นคำตอบของการปฏิบัติที่ครอบคลุมกับคนทุกจริตครับ เพราะ มันมุ่งผลในเรื่องของการพัฒนาปัญญา ส่งผลให้พัฒนาด้านอารมณ์และพฤติกรรมด้วย

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่า เหมาะสมกับจริตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- เหมาะสมมากครับ ก่อนปฏิบัติฉันอย่างทีบอกว่าคุณเองเป็นคนที่จะมีหลายจิต รวมกัน ซึ่งเมื่อปฏิบัติแล้วคิดว่าตัวเองมีความสุขขึ้น ปล่อยวางมากขึ้นและเกิดศรัทธาในการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไป ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- ส่วนตัวแล้วประโยชน์ที่เกิดขึ้น คือเกิดขึ้นกับตัวเองเป็นอย่างแรก คือเราสามารถ ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ไม่ว่าอารมณ์ใดมากระทบ ส่วนการอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้นก็ต้อง ปรับให้เข้ากับสถานะในปัจจุบันนี้ที่เกิดขึ้น และขึ้นอยู่กับตัวของบุคคลอื่น ๆ นั้นด้วย

๒.๕ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวโสภีนันท์ ทิมลา อายุ ๒๔ อยู่จังหวัดเชียงราย รวม ระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๒๑ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๗ เดือนธันวาคมพ.ศ. ๒๕๕๕ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๘.๔๗ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- จากการแนะนำของท่านเจ้าคุณพระพุทธิญาณมุนี ที่เลือกมาปฏิบัติเพราะเป็นสายปฏิบัติ แนวทางเดียวกัน มุ่งหวังผลคือความสงบและพัฒนาตนเอง

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- เคยปฏิบัติมาก่อนที่สำนักปฏิบัติธรรมวัดพระธาตุผาเงา ได้ประโยชน์หลาย ๆ อย่าง เช่น เรามีสติมากขึ้น รู้จักยับยั้งชั่งใจ อารมณ์ไม่ค่อยหวนไหวง่าย

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- ปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เหมือนกันทุกประการค่ะ

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ส่วนตัวแล้วไม่มีความรู้เรื่องพระพุทธศาสนา เพราะที่ผ่านมานั้นแต่การปฏิบัติเท่านั้น ก็ไม่ค่อยเข้าใจว่า สมถกรรมฐาน หรือวิปัสสนากรรมฐาน ที่รู้คือการนั่งสมาธิภาวนา เจริญกรรม เพื่อมุ่งผลคือความสงบ เป็นส่วนใหญ่

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- จิตเป็นอุปนิสัยพื้นฐานของแต่ละคน ส่วนการปฏิบัติธรรมนั้น คิดว่าหมายถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และที่ทำอยู่นี้ก็ใช่เช่นเดียวกัน

๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- ตอบได้ทั้ง ๒ อย่าง คือเห็นว่าบางคนอาจเกิดจิตที่ชอบแนวการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป ส่วนบางคนก็อาจจะไม่ต้องเน้นдумาก เพราะถ้าอยากปฏิบัติก็เข้ามาปฏิบัติได้ เพราะอาจจะต้องการความสงบและการหนีจากปัญหาอย่างนี้เป็นต้นค่ะ

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- คิดว่าเป็นจิตข้อที่ ๑ คือราคะจิต คิดว่าการนั่งสมาธิภาวนาเพื่อปล่อยวางตัวเอง

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- คิดว่ามีความเหมาะสมในระดับหนึ่งค่ะ ก่อนปฏิบัตินั้นก็เป็นคนใจร้อนด้วยส่วนตัว และชอบของสวย ๆ งาม ๆ พอปฏิบัติแล้วรู้สึกปล่อยวางมากขึ้น สงบ ใจเย็น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- ผลที่ได้จากการปฏิบัตินั้นก็ทำให้เราเกิดความสงบ ใจเย็น เมื่อเป็นเช่นนั้นเราก็จะรู้จักปล่อยวางเมื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นก็จะเกิดความเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น ลดปัญหาความขัดแย้งวุ่นวาย ไม่เครียดกับปัญหาที่เกิดขึ้น ก็รู้จักวางเฉย คิดว่าจะสามารถทำให้เราอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมให้มีความสุขมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

๒.๖ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระพุทธพร ธิรจิตโต อายุ ๔๕ ปี พรรษา ๒ จังหวัดนนทบุรี
รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๒๑ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๘ เดือนธันวาคมพ.ศ. ๒๕๕๕
เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๖.๐๕ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนัก
แห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- มีพี่ชายเคยบวชเป็นพระแล้วมาปฏิบัติธรรมที่นี่ จึงแนะนำให้เรามาลองปฏิบัติที่นี่ด้วย ที่
อยากมาปฏิบัติก็เพราะอยากนำไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ลดความเครียดให้กับ
ตัวเอง และมุ่งไปถึงขั้นสูงคือชาตินี้หรือชาติหน้าเพื่อให้เข้าถึงนิพพาน

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมา
บ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- บวชใหม่ และไม่เคยปฏิบัติมาก่อน

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่
เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- มาปฏิบัติที่นี่เป็นครั้งแรก จึงยังเปรียบเทียบอะไรไม่ได้

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่าน
ตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามา
ปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ในเรื่องนี้ก็เคยอ่านเจอในหนังสือมาบ้างแต่ก็ไม่ได้ลึกซึ้งอะไรเพราะเป็นคนทำงานหนัก
ไม่ค่อยได้สนใจเรื่องอื่น ทราบเพียงคร่าว ๆ ว่า สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ก็คือ
การมานั่งสมาธิที่เป็นรูปแบบของพระพุทธศาสนาเพื่อให้เราเข้าใจในหลักธรรมคำสอน
ของพระพุทธเจ้า พอได้มาปฏิบัติจริงแล้วก็ยังไม่ทราบเท่าไร ก็คือเน้นมาปฏิบัติเป็นส่วน
ใหญ่ เลยไม่ได้หาคำอธิบายในเรื่องนี้

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- เรื่องนี้พอรู้บ้างเนื่องจากว่าเป็นหัวหน้าในเรื่องของการทำงานมาเลยทำให้เข้าใจเรื่อง
ของจิต แต่ก็ไม่ได้ทราบว่าทางพระพุทธศาสนามี ๖ อย่าง คือทราบว่าจิตมันคือนิสัยของ
แต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน บางคน ใจร้อน ใจหุนหัน ใจดุจดุจด บางคนทำงานอึดอาด ซักช้า บางคน
ชอบทำงานแบบเอาหน้า บางคนชอบเงียบ คือที่เจอมามีหลากหลายรูปแบบที่คนแสดงออก

๖. ทำไมจริตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจริตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- คิดว่าการปฏิบัติธรรมจะเป็นการนำไปใช้แก่นิสัยหรือจริตได้ คือเอามาปรับเปลี่ยนนิสัยที่ไม่ดีได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว คิดว่าจริตนี้มีความสำคัญต่อการปฏิบัติธรรมมาก

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจริตประเภทใด? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- วิटकจริต (น่าจะนะครับ) เพราะว่าต้องทำงานกับลูกน้องจำนวนมาก เกิดความเครียดสูง คิดมากกว่างานจะทำให้ไม่ตามที่ต้องการหรือเปล่าอย่างโน้นอย่างนี้

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจริตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- คิดว่าที่ปฏิบัติอยู่ตอนนี้ก็ดีพอสมควร คือมันทำให้สมองเราปลอดโปร่งขึ้นมาบ้าง ลดความเครียดลงได้เยอะ เพราะก่อนที่เราจะปฏิบัติมันอย่างที่เราบอก เรามีความเครียดเยอะ คิดเยอะ เป็นห่วงงาน แต่พอปฏิบัติแล้วก็รู้สึก เออ..เรารู้สึกสบายขึ้น ไม่ค่อยเครียด

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- แน่นอนที่สุดในการทำงานของเรา บางครั้งต้องรู้จักปล่อยวาง แล้วค่อย ๆ คิดเป็นขั้นเป็นตอน คงจะช่วยทำให้ลูกน้องทำงานสบายขึ้น ไม่กดดัน คนรอบข้างเราเขาก็จะเห็นสิ่งที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นของเราก็จะสบายใจขึ้นด้วย เป็นการเพิ่มความสุขให้กับเราและคนที่เรายู่ด้วย

๒.๗ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นางนิตยา แสงสันต์ อายุ ๖๐ รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรม จำนวน ๗ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๘ เดือนธันวาคมพ.ศ. ๒๕๕๕ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๗.๓๔ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- มีเพื่อนที่เขาเคยปฏิบัติที่นี่แนะนำมา คือหวังจะได้ความสงบทางใจ ไม่เครียดกับปัญหา

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม?

- ไม่เคยปฏิบัติมาก่อนเลย

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- มาปฏิบัติที่นี่เป็นที่แรก

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ส่วนตัวเป็นคนทำงานมาก่อนแต่ตอนนี้เกษียณแล้ว บอกตามตรงว่า ไม่เคยได้ศึกษาเรื่องนี้มาก่อนเลย เคยคิดจะมาปฏิบัติมานานแล้วแต่ไม่มีโอกาส พอตอนนี้หมดภาระเรื่องงานไปเยอะแล้ว แต่ก็ยังมีความกังวลเรื่องลูก เนื่องจากเป็นห่วงลูกที่กำลังอยู่ในวัยเรียน

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- จิต ๖ นั้นไม่ทราบเลยว่าเป็นอะไร เพิ่งมาได้ยินตอนที่ท่านพูดนี้แหละค่ะ ส่วนการปฏิบัติธรรม คิดว่าการที่เรามานั่งสมาธิเดินจงกรมนี้แหละค่ะ เพราะมันทำให้เราสบายใจขึ้นมา

๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- อันนี้ไม่แน่ใจ เพราะไม่ค่อยมีความรู้เรื่องนี้

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- (คำตอบจากการอธิบายให้ฟัง) คิดว่าเราเป็นคนขี้วิตก คิดมากค่ะ ตอนนี้คิดเรื่องลูกอย่างเดียวเลย เป็นห่วงเขามาก เพราะตอนนี้กำลังคือ พุดอะไรไม่ค่อยฟังเราเท่าไรค่ะ

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- คิดว่าน่าจะเหมาะสมอยู่ เพราะหลังจากที่เราปฏิบัติแล้วก็สบายใจขึ้นมา แต่ก็ไม่ได้ถึงกับตัดกังวลออกไปหมดได้

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- จะเอาไปปรับใช้ในเรื่องเกี่ยวกับลูกของตัวเองด้วย จะพยายามปล่อยวางและเข้าใจเขาให้มากขึ้น เราจะใช้เหตุผลให้มากขึ้น กับคนอื่นก็เช่นเดียวกัน เพื่อที่เราจะได้ลดความวุ่นวายและไม่สบายใจลงบ้าง และคิดว่าจะทำให้เรามีความสุขมากขึ้น

๒.๘ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ คุณอารีย์ สุขประสงค์ อายุ ๓๘ จังหวัดเพชรบุรี รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๒๑ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๘ เดือนธันวาคมพ.ศ. ๒๕๕๕ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๕.๒๔ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- มีเพื่อนที่เขามาที่แล้วชวนเรามาด้วย ก็เลยอยากลองมาปฏิบัติ มุ่งหวังว่าจะทำให้เราสงบ
- ๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- ไม่เคยปฏิบัติที่ไหนมาก่อน

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- มาที่นี่เป็นที่แรก

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- สมถนั้นเคยได้ยินมาบ้าง เช่น อสุภ การดูซากศพ อะไรพวกนี้ใช่ไหมคะ ส่วนวิปัสสนา นั้นก็เป็นการนั่งสมาธิเป็นหลัก ตอนนี้อยู่ก็ยังไม่รู้ถูกหรือเปล่าเพราะก็ยังไม่เคยศึกษาหรือถามจากพระอาจารย์เลย

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- จิต น่าจะเป็นนิสัยของคนนะคะ ที่บางคนชอบพูดกันว่า คัดจิต อะไรทำนองนั้น ส่วนการปฏิบัติธรรมก็คือการเอาหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาใช้ อันนี้ความเห็นส่วนตัวคิดว่า น่าจะหมายถึงแบบนั้นค่ะ

๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- จะพูดว่ามาปฏิบัติธรรมเพื่อแก้หนี้ที่ไม่ดีของเรามากกว่าละ คือถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว ได้ผลดีมาก ก็คิดว่าจริตนี้มีความสำคัญมาก ๆ แต่บางคนก็อาจชอบวิธีปฏิบัตินี้หรือไม่ชอบก็ได้ ก็ขึ้นอยู่กับนิสัยของแต่ละคน

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจริตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- เป็นคนใจโมโห หงุดหงิดง่าย ชอบคิดมาก ใครทำอะไรกระทบนิโครธมาก และก็เก็บเอาไปคิดอยู่ตลอด อยากแก้หนี้ตรงนี้มาก ๆ ละ เลยลองมาปฏิบัติที่นี้ดูตามเพื่อนมา

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจริตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- ก็คิดว่าเหมาะสมนะคะ เพราะปฏิบัติมาจะจบคอร์สแล้ว รู้สึกตัวเอง เป็นคนใจเย็นขึ้นมาก ลืมเรื่องเครียด ๆ ไปเลย สบายใจมาก

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- จะนำสิ่งที่เราได้คือ การมีสติ การเป็นคนปล่อยวาง ระวังอารมณ์ได้มากขึ้น เอาไปใช้ในชีวิตของเราต่อไป คิดว่าจะทำให้เรามีความสุขมากขึ้น คนใกล้ชิดเราก็น่าจะมีความสุขมากขึ้น และไม่เครียด ไม่มีการกระทบกระทั่งกัน

๒.๕ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ คุณธนดล แซ่คู อายุ ๕๕ ปี จังหวัดลำปาง รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๗ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๕ เดือนธันวาคมพ.ศ. ๒๕๕๕ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๘.๐๔ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- คนที่เขาเคยมาก็แนะนำมาอีกต่อหนึ่งครับ ตัวเองอายุเยอะแล้ว อยากหาความสงบ สบาย
- ๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?
- ไม่เคยไปที่ไหนมาก่อนครับ

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- มาที่นี่เป็นครั้งแรกและที่แรก

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ไม่แน่ใจครับ แต่ที่เคยอ่านมาก็รู้สึกว่า สมถกรรมฐานก็เป็นส่วนหนึ่งของวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งก็คือการมานั่งสมาธิ เดินจงกรม เข้าใจว่าอย่างนี้ครับ

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จริต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- จริต ๖ นี่คือนิสัยของคนครับ ซึ่งแต่ละคนมีนิสัยไม่เหมือนกัน แต่ไม่ทราบว่ามีอะไรบ้าง ทราบนิดหน่อยคือน่าจะมีลักษณะโมหะ โทสะ คือคนขี้โกรธ ส่วนการปฏิบัติธรรมนั่นก็คือการที่เราได้มาปฏิบัตินั่งสมาธิเดินจงกรม เพราะเขาเรียกที่นี้ว่าสำนักปฏิบัติธรรม

๖. ทำไมจริตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจริตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- คิดว่าต้องเกี่ยวข้องกันครับ เพราะถ้าบางคนไม่ชอบการปฏิบัติแบบนี้ก็แสดงว่าไม่ถูกกับจริตของเขา อาจจะต้องไปปฏิบัติแบบอื่นหรือทำที่อื่น และถ้าถูกจริต ก็จะทำให้เขาแก่นิสัยที่ไม่ดีได้

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจริตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- ผมคิดว่าผมเป็นคนขี้โมโหเนะครับ เพราะแต่ก่อนอยู่กับเด็กมาก อารมณ์เลยเปลี่ยนง่าย คือขี้หงุดหงิดครับ

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจริตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- คิดว่าเหมาะสมมาก เพราะจากการที่ได้ปฏิบัติแล้วรู้สึกมีความสุข สงบใจอย่างบอกไม่ถูก

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- คิดว่าการที่เราสงบขึ้นสบายใจขึ้น ก็น่าจะทำให้คนใกล้ตัวเราเขาสบายใจขึ้น เช่นเดียวกัน และเอาไปบอกต่อให้คนอื่นเพื่อให้กันสยได้ด้วยครับ

๒.๑๐ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ศิริวัฒน์ อินสาร อายุ ๕๐ ปี จังหวัดตาก รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑๗ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๒๖ เดือนธันวาคมพ.ศ. ๒๕๕๕ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๕.๑๐ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- มาด้วยกันกับเพื่อนครับ เขาเคยมาที่นี่เลยชวนกันมา เพราะผมก็อยากมานานแล้วครับ

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- ยังไม่เคยครับ

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- เพิ่งตามเพื่อนมาปฏิบัติที่นี่เป็นครั้งแรกครับ

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ก่อนที่จะเข้ามาปฏิบัติธรรมนั้นไม่เข้าใจครับ แต่พอมาปฏิบัติแล้วได้ดูเอกสารแนะนำด้วยก็รู้จักคำว่าวิปัสสนาครับเพราะที่นี่เป็นวิปัสสนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ก็ถือเป็นการนั่งสมาธิเดินจงกรม เพื่อจะได้ทำให้เรามีสติกำหนดอยู่กับปัจจุบันอารมณ์ให้มาก

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- จิต ๖ นั้นมันคือนิสัยของคนเราใจหรือเปล่าครับ อ่านเจอจากเอกสารของหลวงปู่ ว่าจิตมีความสำคัญต่อการปฏิบัติที่นี่มาก ส่วนการปฏิบัติธรรมก็คือนั่งสมาธิเจริญภาวนานี้เอง

๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- เพราะว่าใช้การปฏิบัติธรรมแก้นิสัยที่ไม่ดีของเราได้ครับ คิดว่ามีความสำคัญแยกออกจากกันไม่ได้

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- มีหลายจิตรวบรวมกัน ชอบแต่งตัว จีโมโห คิดมาก เครียดด้วยครับ

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- คิดว่าเหมาะสมแล้วครับ เพราะหลังจากปฏิบัติแล้วรู้สึกสบายใจ ไม่คิดมาก มองทุกอย่างแล้วมีความสุข คิดอะไรดี ๆ ออกเยอะครับ

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- ก็จะเอาผลที่ได้เกิดความสุขใจ ความสงบ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น จะหมั่นเจริญภาวนา เพื่อจะได้ปรับปรุงนิสัยที่ไม่ดีของตนเอง และช่วยแนะนำบุคคลอื่น และเป็นตัวอย่างให้กับคนอื่น ๆ ได้ด้วยครับ

๓. สัมภาษณ์ผู้เข้าปฏิบัติธรรม ณ สำนักปฏิบัติธรรมวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

๑๑. ๓.๑ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระมโนรัตน์ จันทร์คำ อายุ ๒๖ ปี จังหวัดชลบุรี รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑๕ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๖ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๕.๕๔ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- น้องสาวและญาติที่เป็นแม่ช้อยู่ที่นี่และเลือกมาปฏิบัติที่นี่ หวังว่าจะได้สติ สมาธิ เพื่อที่จะได้เอาไปใช้ประโยชน์ในทางโลกต่อไป

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- เคยเข้าปฏิบัติตามหลักสูตรของโรงเรียน ที่สำนักแม่ชีวัดคอดยสะเกิดซึ่งนานมาแล้ว ก็ตอนนั้นยังเด็กเลยไม่รู้จะไปทำเพื่ออะไรบ้าง

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- แตกต่างกัน ไม่เหมือนที่นี่ แต่จำไม่ได้เพราะนานมาแล้ว
๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?
- ตอนแรกก็ไม่เข้าใจ แต่เมื่อได้มาปฏิบัติแล้วได้รับความรู้จากพระอาจารย์ก็เลยเข้าใจบ้าง คือท่านจะเน้นว่าสมถะกับวิปัสสนานั้นจะไม่แยกจากกัน สมถะก็เป็นส่วนหนึ่งซึ่งจะทิ้งเสียไม่ได้ สมถะก็คือสมาธิ ส่วนวิปัสสนาก็คือได้ผลจากการทำสมถะมาก่อนแล้วพัฒนาไปสู่วิปัสสนาให้เราเกิดปัญญารู้เห็นตามความเป็นจริงของไตรลักษณ์
๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จริต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?
- เรื่องจริต ๖ นี้ไม่ทราบครับ(ผู้สัมภาษณ์อธิบาย) แต่รู้ว่าการปฏิบัติธรรม ว่าเป็นการที่เราตั้งใจมาปฏิบัติโดยการนั่งสมาธิเจริญภาวนา
๖. ทำไมจริตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจริตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?
- คิดว่าจริตหรือนิสัยของคนเรานี้สำคัญมาก การที่เรามาปฏิบัติก็เพื่อที่จะปรับเปลี่ยนนิสัยที่ไม่ดีของตัวเองด้วย เพราะฉะนั้นจริตจึงมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติค่อนข้างมาก ถ้าไม่นำมาเกี่ยวข้องอาจทำให้การปฏิบัติไม่เกิดผล
๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจริตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?
- คิดว่าเป็นโมหจริต โทสจริต หลายอย่างเลยครับ เพราะจี้เบื่อง่าย ทำอะไรก็จะรอให้ตัวเองพร้อมที่สุดก่อนถึงจะทำ ประมาณนี้
๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?
- คิดว่าเหมาะสมพอสมควร ส่วนตัวแล้วชอบการเดินจงกรมมาก เพราะจะเกิดสมาธิเวลาเดิน มากกว่าการนั่งเพราะถ้านั่งนานแล้วจะหงุดหงิด ทำไม่ค่อยได้ แต่สุดท้ายเราก็ทำได้ ทำให้เห็นว่าเรามีความเพียรพยายามและอดทนมากซึ่งก่อนหน้านี้เราไม่ค่อยมี

๕. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?
- สิ่งที่ได้มากที่สุดคือ สร้างความอดทนให้เกิดขึ้น เกิดความเพียรขึ้นในตัวเอง กลายเป็นคนที่มีความรับผิดชอบมากขึ้น ทำให้เรามองตัวเองมากขึ้น ก่อนที่จะว่าคนอื่น มีสติยับยั้งชั่งใจ คิดว่าตรงนี้จะช่วยลดปัญหาขัดแย้งกับคนอื่นได้

๑๒. ๓.๒ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระงามพล แปงทิพย์ อายุ ๓๑ ปี จังหวัด ลำพูน รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑๑ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๖ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๗.๔๔ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?
- มีญาติที่เคยมาปฏิบัติเป็นผู้แนะนำ มุ่งหวังให้เกิดสมาธิ แล้วเอาไปใช้ในการทำงาน
๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?
- ไม่เคย ที่นี้เป็นครั้งแรก
๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?
- เพิ่งมาที่นี่ครั้งแรก และเป็นการปฏิบัติครั้งแรก
๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?
- ก่อนที่จะมานั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้เลย พอมาปฏิบัติแล้วก็ทำให้ทราบและเข้าใจเพิ่มคือสมถกรรมฐานจะเป็นการสำรวมกาย วาจา ใจ ให้เราเกิดสมาธิ ส่วนวิปัสสนานั้นที่เราปฏิบัติอยู่นี้จะทำให้เราเกิดปัญญาให้เห็นตามจริงตามธรรมชาติ
๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จริต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?
- จริต นี้ไม่ทราบความหมาย(ผู้สัมภาษณ์อธิบาย) การปฏิบัติธรรมในความคิดที่เข้าใจก็คือ การทำสมาธิ

๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?
- การมาปฏิบัติธรรมทำให้เรารู้นิสัยหรือจิตของตนเอง เราสามารถหาทางแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อพัฒนาอารมณ์ให้ดีขึ้น จิตจึงเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม
๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?
- นิสัยหนักไปทางคิดวิตก ใจร้อนด้วย ก็ต้องมานั่งสมาธิเดินจงกรม และชอบการเดินมาก เพราะเมื่อเดินแล้วรู้สึกสบายใจ เกิดสมาธิมาก
๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?
- รู้สึกหงุดหงิดในตอนแรก ๆ เพราะทำแล้วอึดอัด ไม่มีสมาธิ พอปฏิบัติไปนานหลาย ๆ วัน เริ่มรู้สึกสบายใจขึ้น คิดว่าเรามีความอดทนขึ้นมาก
๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?
- ก่อนหน้าคือเป็นคนวิตกชอบคิดมาก โมโห ใครพูดอะไรนิดหน่อยก็เริ่มมีอาการกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งถ้ามาปฏิบัติธรรมแล้วเราจะใจเย็นมากขึ้น ใช้เหตุผลมากขึ้น คงจะทำให้คนรอบข้างสบายใจด้วย และเราก็นำการนั่งสมาธิไปใช้ในการที่เราทำงาน มีสติทุกครั้งที่จะทำ จะพูด จะคิด

๓.๓ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระสงฆ์ แนวสุจริต อายุ ๓๐ ปี จังหวัดเชียงใหม่
รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑๕ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๖ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖
เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๘.๒๔ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?
- รู้จักวัดนี้อยู่แล้วเพราะอยู่ใกล้บ้าน มุ่งหวังคืออยากให้อายุยืนยาว
๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม?
- ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติ ที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- มาปฏิบัติที่นี่ครั้งแรก

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ทราบจากการสอนของพระอาจารย์ว่า สมถกรรมฐาน คือการทำให้สมาธิให้เกิดความสงบให้มีสติรู้ทันอารมณ์ให้มาก ส่วนวิปัสสนากรรมฐานนั้นเป็นวิธีปฏิบัติซึ่งจะทำให้เราเกิดปัญญาเห็นตามความเป็นจริงของชีวิตและธรรมชาติบนโลก

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จริต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- จริตเป็นนิสัยของคนไข่ม้อยครับ การแสดงออกของคนแต่ละคนแต่ไม่รู้ว่าเป็นอย่างไรบ้าง การปฏิบัติธรรมก็คือ การนั่งสมาธิภาวนา เป็นหลัก

๖. ทำไมจริตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ตื่อนำเอาจริตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- การปฏิบัติธรรมมันน่าจะแก้ไขนิสัยที่ไม่ดีของเราได้ มันก็ควรที่จะเกี่ยวข้องกัน

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจริตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- หนักไปทางโทสจริตเป็นส่วนใหญ่ครับ มีวิตกด้วยบางครั้ง แต่หนักทางโกรธง่าย

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจริตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- คิดว่าเหมาะสม ก่อนกับหลังปฏิบัตินี้ต่างกันมาก เพราะรู้สึกว่ามีอารมณ์มากขึ้น สงบมากขึ้น สบายใจรู้สึกอิ่มใจ

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- ตอนนี้เราจะมองที่ตัวเราเองมากขึ้น เวลาโกรธก็จะระงับได้ โดยเฉพาะนำไปใช้กับคนในครอบครัว ช่วยแนะนำในสิ่งที่ดี ให้มาปฏิบัติด้วย และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่คนอื่น

๒.๔ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระสวาท เพชรวิเศษศิริ อายุ ๓๘ ปี จังหวัดนนทบุรี รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑๑ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๖ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๕.๐๓ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- คุณอาแนะนำมา เพราะท่านรู้จักและเคยมาปฏิบัติธรรมที่นี่มาก่อน ที่มุ่งหวังแต่แรกก็เพื่อที่จะทดแทนพระคุณของคุณแม่ คุณยาย และให้เราสบายใจด้วย และต้องการศึกษาธรรมอย่างจริงจังด้วย ได้บุญด้วย

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม?

- ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร?

- มาปฏิบัติที่นี่เป็นครั้งแรก

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรมนั้นไม่มีความเข้าใจมาก่อนเลย และหลังที่มาปฏิบัติมีความเข้าใจว่าเป็นการให้เรา มีสติ และสมาธิให้อยู่กับปัจจุบัน พิจารณาอารมณ์ปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องของการปฏิบัติวิปัสสนาแต่ท่านพระอาจารย์บอกว่าวิปัสสนานี้ก็มีสมถะอยู่ในตัว คือได้ปฏิบัติสมถะด้วยและวิปัสสนาด้วย

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้ แต่คิดว่าเรื่องของจิต น่าจะเป็นเรื่องของอารมณ์ของพฤติกรรมหรือกิริยาแต่ละคนที่แสดงออกมา ส่วนการปฏิบัติธรรมนั้น คิดว่าหมายถึง การที่เรามาปฏิบัติกรรมฐานเพื่อลดละกิเลส ละโทสะ ละราคะ ที่มันมีอยู่มากในตัวคนเรา

๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- ที่เกี่ยวข้องกันนั้น โดยส่วนตัวก็คิดว่าการปฏิบัติธรรมฐานนั้นจะเป็นตัวควบคุมจิตใจของเราได้ เพราะถ้าเราฝึกปฏิบัติมากขึ้นนานขึ้นก็จะทำให้เรามีความสงบ สุขุม และน่าจะพัฒนาอารมณ์ของเราได้ จึงคิดว่าจิตมีความสำคัญต่อการปฏิบัติธรรม
- ๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?
- ส่วนตัวคิดว่าน่าจะเป็นราคะจิต เพราะก่อนหน้านี้ด้วยหน้าที่การงานของเราด้วย ที่ต้องดูแลตัวเองมาก ทำให้มีภาพลักษณ์ที่ดี
- ๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?
- เหมาะสมมากครับ เพราะว่าเมื่อได้ปฏิบัติแล้วทำให้เราคิดอะไรในแง่บวกเยอะมาก ทำให้เราพิจารณาและปล่อยวางโดยใช้เหตุผลในการคิด มีสติมากขึ้น รู้สึกสบายใจ
- ๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?
- ส่วนตัวแล้วเคยคิดว่าจะไม่ให้เกี่ยวข้องกับคนที่เคยทำร้ายหรือใส่ร้ายเรามาก่อน แต่พอได้มาบวชและได้มาปฏิบัติมันทำให้ความคิดเราเปลี่ยนไป รู้สึกว่าตัวเองอยากปล่อยวาง หลีกเลี่ยงกับคนที่เคยคิดร้ายหรือทำร้ายเรา สร้างความเพียรและการแผ่เมตตา เกิดวินัยในตัวเอง มีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคมมากขึ้น

๒.๕ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ คุณมนตรี โสณกุล อายุ ๓๗ อยู่จังหวัดเชียงใหม่ รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๓๐ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๘ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๓.๔๕ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?
- เป็นคนต่างจังหวัด แต่มีครอบครัวที่จังหวัดเชียงใหม่ เลย์รู้จักสำนักแห่งนี้ มาปฏิบัติเพื่ออยากให้ตนเองมีความสุขมากขึ้น ไม่เครียดกับงานและครอบครัว
๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?
- ไม่เคยไปสำนักอื่น และปฏิบัติที่นี้มาก่อนแล้วหลายครั้ง

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติ ที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- ปฏิบัติที่สำนักนี้มาตลอด

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- สมถกรรมฐานเป็นการทำให้เกิดสมาธิ ให้สงบแต่ไม่เกิดปัญญา คือตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียว แต่วิปัสสนานั้น เป็นการฝึกให้เกิดปัญญา รู้แจ้งเห็นจริงตามกฎของไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทำให้เรารู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นปัจจุบันขณะ

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จริต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- จริตนี้เคยได้ยินพระอาจารย์ท่านเทศน์บ่อยเลยเข้าใจครับว่ามันคือนิสัย หรือ พฤติกรรมของคน คนนั้นเป็นแบบนี้คนนี้เป็นแบบนั้น แตกต่างกันไป บางคนขี้โมโห บางคนขี้เกียจบางคนชอบของสวยงาม

๖. ทำไมจริตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจริตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- ผมว่าจริตนี้เกี่ยวข้องโดยตรงเลยครับ เพราะถ้าเรารู้นิสัยของเราก็จะทำให้เลือกการปฏิบัติให้เหมาะสมได้ง่ายและแก้ได้เร็ว ลบนิสัยที่แย่ ๆ ของเราได้

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ ว่า ท่านจัดอยู่ในจริตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- ก่อนหน้านี้ผมเป็นคนขี้หงุดหงิด โมโห โกรธง่าย ชอบทะเลาะกับภรรยา ก็เลยคิดว่าอยากให้อารมณ์สงบไม่วุ่นวายบ้างก็เลยมาปฏิบัติธรรม เพื่อแก้นิสัยที่โมโห

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจริตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- มีความเหมาะสมมากอยู่แล้วครับ เพราะจากการที่ผมปฏิบัติมา มันทำให้นิสัยผมเปลี่ยนไปจากแต่ก่อนคือจากคนขี้โมโห ก็กลายเป็นคนอารมณ์ดี สุขภาพ และสุขุมมากครับ ตอนนี้ก็มีความสุขกับครอบครัวมากกว่าแต่ก่อนมาก และไม่ทะเลาะกันเลยครับ

๕. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- เอาไปใช้ได้เยอะมากครับ ที่สังเกตได้ชัดเลยคือการปรับเปลี่ยนนิสัยของตัวเอง การอยู่ร่วมกับครอบครัว การคบหากับคนอื่น มีความราบรื่นไม่เกิดความขัดแย้ง เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูก และคนอื่น ๆ อีกมากครับ

๒.๖ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ คุณเสาวนีย์ หน่อแก้ว อายุ ๔๑ จังหวัดสงขลา รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑ เดือน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๘ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๔.๒๕ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- ตอนแรกพาครอบครัวมาเที่ยว แล้วรู้สึกชอบก็เลยพาลูกย้ายมาอยู่ที่เชียงใหม่ พอได้รู้จักกับพี่คนข้างบ้านที่มาอยู่ เลยถูกชักชวนมา พอมาแล้วรู้สึกเกิดความสุขมาก มุ่งหวังเลยว่าเราจะต้องมาปฏิบัติเพื่อสั่งสมบุญบารมี ให้ตัวเองสร้างความสุขใหม่ และเป็นแนวทางการบรรลุนิพพานในเบื้องต้น

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- เคยไปที่วัดพระสิงห์และวัดอัมพวันของหลวงพ่ोजรัญ ทำให้มีความสุขยิ่งขึ้นไปอีก รู้สึกชอบกับการปฏิบัติ ถึงแม้ตอนแรกจะรู้สึกเจ็บกับอาการที่เกิดขึ้น แต่ก็รู้สึกสบายใจมาก และเกิดปีติจากการแผ่เมตตา

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- ต่างกันในลักษณะของการกำหนดเดิน ระยะเวลาของการปฏิบัติ แต่จุดมุ่งหมายของการปฏิบัติเหมือนกัน

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ก่อนหน้าที่จะมาปฏิบัตินั้นไม่เคยรู้เลยเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่พอมาปฏิบัติถึงได้ทราบว่า อ้อ..มันมีทั้งสมณะและวิปัสสนา สมณะก็เป็นสมณะที่เกิดขึ้นจากการพิจารณาอารมณ์ ใดอารมณ์หนึ่ง เห็นว่าบางคนได้ ฌานได้อภิญญาจากการภาวนาสมถกรรมฐาน แต่ว่าการเจริญสมณะนี้จะไม่ทำให้เกิดปัญญารู้แจ้งได้ คือยังไม่ถึงจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ส่วนวิปัสสนากรรมฐานนั้น มุ่งผลคือเกิดปัญญาทำให้เรารู้เรื่องกฎไตรลักษณ์ คือ เห็นตามความเป็นจริงอันเป็นธรรมชาติของโลก

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จริต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- เรื่องจริตนี้ที่พอทราบเพราะท่านพระอาจารย์ท่านก็เคยสอนบ่อย ๆ คือมันเป็นเรื่องของนิสัยของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน อย่างเราก็แต่ก่อนเป็นคนฉุนเฉียว โมโหง่าย ใครว่าอะไรหน่อยไม่ได้ อย่างบางคนก็เวลาจะไปไหนทำอะไรก็ช้ามาก อย่างนี้ อันนี้ คิดว่าแต่ละคนมีไม่เหมือนกันเป็นเรื่องของนิสัย การแสดงออก ทำทางด้วย การปฏิบัติธรรมนั้นเป็นการที่เอาหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติ คือไม่ได้เน้นที่หลักธรรมอย่างเดียวต้องเน้นการปฏิบัติ โยมเชื่อว่าการปฏิบัตินี้แหละที่สำคัญมาก เป็นทางสายกลางด้วย ก็คือเรามาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

๖. ทำไมจริตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจริตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- ต้องเกี่ยวข้องแน่นอนเพราะว่ามันสำคัญนะ สำหรับตัวเองแล้วการมาปฏิบัติทำให้รู้ตัวเองด้วยว่าเรามีพฤติกรรมแบบไหน และก็อยากแก้พฤติกรรมเหล่านั้นให้ดีขึ้น สรุปคือถ้าเรามีจริตที่ไม่ดีเราจะสามารถหาทางแก้ไขได้ เพราะตอนนี้เชื่อเลยว่า การมาปฏิบัติธรรมสามารถช่วยได้จริง ๆ และได้ผลดีมาก

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจริตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- ที่เห็นชัดเจนมากก่อนหน้านี้คือเป็นคนใจโมโห ใครว่าอะไรมาผิดหู ก็จะพูดสวนทันที และมีอาการหงุดหงิด ตอนแรกก็คิดอยู่เหมือนกันว่าเราต้องเปลี่ยนนิสัยนะ แบบนี้ไม่ดีเลย ทำให้สูญเสียสิ่งที่ดีไปหลายอย่างในชีวิต แต่พอมาปฏิบัติธรรมก็คิดว่าเออนี่แหละใช่ทางนี้เลยที่จะช่วยเราได้

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจริตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- เหมาะสมมาก ๆ เลยค่ะ เปลี่ยนไปเยอะมาก จากเป็นคนขี้โมโห ชอบพุดมาก เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือเลยทีเดียวนะ ตอนนี้ใครจะว่าอะไรมาก็รับรู้แบบให้หลักอุเบกขา ที่เคยคิดกังวลเรื่องต่าง ๆ ก็หายไปรู้สึกเหมือนได้ชีวิตใหม่ มีความสุขกับการปฏิบัติ และอยากปฏิบัติต่อไปเรื่อย ๆ คือถ้าเป็นไปได้อยากให้ตัวเองถึงนิพพาน

๘. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- อันดับแรกเลยคือได้ประโยชน์กับตัวเองเต็ม ๆ แน่แน่นอนการใช้ชีวิตเปลี่ยนไปรู้จักปล่อยวางได้มากเลยทีเดียวนะ มีความสุขกับการปฏิบัติ เราเห็นได้ชัดเลยว่าเมื่อเรามีความสุขกายสบายใจ คนรอบข้างเช่นลูกของเราครอบครัวของเราเขาสบายใจด้วย ตอนนี้ก็พยายามสั่งสอนลูกให้เข้าหาหลักธรรมะด้วย และแสดงให้คนอื่นเห็นว่าเราปฏิบัติได้และเกิดผลดีต่อการใช้ชีวิต ให้คนอื่นได้อนุโมทนาและรู้เห็นตาม เชื่อว่าจะสร้างให้เกิดศรัทธาให้เกิดขึ้นกับคนที่พบเห็นและช่วยน้อมนำเขาเข้ามาหาพระพุทธศาสนา ก็จะเกิดคุณมหาศาลค่ะ

๒.๗ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ คุณวันทนา คำมณเฑียร อายุ ๕๕ รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๕ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๘ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๘.๓๖ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- น้องสาวเคยมาที่นี่เป็นประจำ จึงชักชวนกันมาเป็นคณะ มุ่งหวังความสงบด้วยเรื่องอยากให้อุสขภาพของตัวเองด้วย

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- ไม่เคยปฏิบัติมาก่อนเลย

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- มาปฏิบัติที่นี่เป็นที่แรก

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ไม่รู้ข้อมูลตรงนี้เลยคะ เพราะว่ามิเพื่อนแนะนำมาว่าให้มาปฏิบัติ เราก็หวังเพียงแค่ว่าปฏิบัติแล้วเราจะรู้สึกดีขึ้น สบายใจขึ้นไม่เครียด กับเรื่องที่บ้าน สุขภาพเราอาจจะดีขึ้นเท่านั้นเอง แต่ไม่เคยได้ศึกษาว่าอันนี้คืออะไร แต่หลังจากนี้ก็อยากที่จะศึกษาเพื่อว่าจะได้แนะนำคนอื่นได้คะ

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- จิต ๖ นั้นพอทราบนิคหน้อยว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอาการกิริยาของคนที่แสดงออก และแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน คือทราบในเบื้องต้นว่าเป็นนิสัยของแต่ละคน ส่วนการปฏิบัติธรรม ก็คือการเจริญภาวนา นั่งสมาธิ เดินจงกรม ก็คือเรามาปฏิบัติธรรมที่ทราบก็จะเป็นรูปแบบนี้ที่ปฏิบัติอยู่คะ

๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- คิดว่าน่าจะเกี่ยวข้องในแง่ที่ว่าเรามาปฏิบัติธรรมเพื่อให้นิสัยเรดีขึ้น อารมณ์เรดีขึ้น คือมาฝึกปฏิบัติเพื่อที่จะให้เราพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- (คำตอบจากการอธิบายให้ฟัง) น่าจะเป็นวิตกจิต เพราะเป็นคนใช้ความคิดมาก และเครียดด้วย เนื่องจากเคยเป็นครูมาก่อน ทกให้ต้องใช้ความคิดเยอะและมีปัญหาเยอะ

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- ก็ยังไม่เคยปฏิบัติแบบอื่นนะคะ ที่นี้เป็นครั้งแรก ก็รู้สึกว่ามันก็น่าจะเหมาะสมเพราะเราปฏิบัติมาหลายวันแล้วก็รู้สึกสบายใจขึ้น คลายความเครียดไปได้เยอะ

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- เอาการปฏิบัติไปใช้ในชีวิตประจำวันคะ ถ้าเกิดอาการเครียดหรือวิตกุ่นวายใจ ก็จะใช้การนั่งสมาธิ เดินจงกรม เพื่อสงบจิตใจ ก็คือเอาแบบอย่างที่เราปฏิบัติอยู่ตอนนี้ไปใช้กับทุกกิจกรรมของชีวิต เพื่อจะช่วยให้ความทุกข์บรรเทาเบาบางลงบ้าง ให้เกิดความสุขความสบายใจ

๒.๘ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ คุณชุตินา แก้วมาลัย อายุ ๔๒ จังหวัดเชียงใหม่ รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๗ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๘ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๕.๐๐ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?
 - รู้จักด้วยตนเองเพราะเป็นคนเชียงใหม่อยู่แล้ว อยากมาปฏิบัติเพื่อจะได้บรรเทากิเลสตัวเองลงบ้าง ไม่ให้หลง ไม่ให้โลภ
๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม?
 - ไม่เคยปฏิบัติที่ไหนมาก่อน
๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร?
 - มาที่นี่เป็นที่แรก เพราะได้ยินคนพูดถึงการปฏิบัติที่นี่เยอะ
๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?
 - ก็ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้เลยล่ะ เพราะที่มาปฏิบัติก็อยากให้เราสงบขึ้นสบายใจขึ้น
๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?
 - เข้าใจแต่เรื่องมาปฏิบัติธรรมว่า เป็นการมาทำให้สงบโดยนั่งสมาธิ เดินจงกรม
๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?
 - (ผู้สัมภาษณ์อธิบายเรื่องจิต ๖) จะพูดว่ามาปฏิบัติธรรมเพื่อแก้กิเลสที่ไม่ดีของเรา มากกว่าจะ คือถ้าเป็นอย่างนี้แล้วได้ผลดีมาก ก็คิดว่าจิตนี้มีความสำคัญมาก ๆ แต่บางคนก็อาจชอบวิธีปฏิบัตินี้หรือไม่ชอบก็ได้ ก็ขึ้นอยู่กับนิสัยของแต่ละคน
๗. โดยส่วนตัวของท่านรู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?
 - เป็นคนที่ชอบแต่งตัวชอบความสวยความงามค่ะ เป็นข้อแรกมากกว่า

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่า เหมาะสมกับจริตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- จากที่ได้ปฏิบัติมาประมาณอาทิตย์หนึ่งก็รู้สึกที่เราดีขึ้น เราปล่อยวางได้มาก ไม่ยึดถือไม่ห่วงเรื่องแต่งตัวและกัปฏิบัติได้ดี ก็คิดว่าการปฏิบัตินี้ก็เหมาะสมแล้วค่ะ

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- จะนำสิ่งที่เราได้ก็คือ การมีสติ การเป็นคนปล่อยวาง ไม่มีความหลง ความโลภ คือพูดว่าลดน้อยลงน่าจะดีกว่า แต่สิ่งที่ได้โดยตรงก็คือ รู้สึกอิ่มใจเหมือนได้บุญมาก และจะนำไปปรับใช้กับการอยู่ร่วมกับคนอื่น และสังเกตตัวเองมากขึ้นและแก้ที่ตัวเรา

๒.๕ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ คุณสุภาพร รินเที่ยง อายุ ๕๕ ปี จังหวัดเชียงราย รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๗ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๘ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๕.๒๕ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?

- ลูกสาวแนะนำมาและให้ลูกชายมาบวชที่นี้ เพราะเคยมาปฏิบัติ เกิดความศรัทธาและแรงจูงใจ มุ่งหวังมาเพื่อทำแล้วเกิดความสุขสบายใจ และมีความสุข

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใดมาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- ไม่เคย

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- มาที่นี้เป็นครั้งแรกและที่แรก

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ไม่เข้าใจค่ะ ถึงตอนนี้ก็ยังไม่เข้าใจ แต่รู้ว่ามันนั่งสมาธิ เดินจงกรม ค่ะ

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?
- จิตนี้น่าจะเกี่ยวกับนิสัยของคนเราใช่ไหมคะ เพราะว่าแต่ละคนมาไม่เหมือนกัน
๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?
- คิดว่าต้องเกี่ยวข้องกันนะค่ะ เพราะถ้าบางคนไม่ชอบการปฏิบัติแบบนี้ก็แสดงว่าไม่ถูกกับจิตของเขา อาจจะต้องไปปฏิบัติแบบอื่นหรือทำที่อื่น และถ้าถูกจิต ก็จะทำให้เขาแก่นิสัยที่ไม่ดีได้
๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?
- เป็นคนมีความเชื่อสูง และศรัทธามากกว่าค่ะ เพราะที่มาที่นี้ส่วนหนึ่งก็เพราะเชื่อและศรัทธามาก ยิ่งลูกสาวมาปฏิบัติด้วยแล้วดีมาก ๆ เลยค่ะ เห็นผลชัดเจนมาก
๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?
- คิดว่าเหมาะสมมาก เพราะจากการที่ได้ปฏิบัติแล้วรู้สึกมีความสงบขึ้น สบายใจอย่างบอกไม่ถูก รู้สึกว่า สุขภาพ การเดินทางนั่งของตัวเองก็ดีขึ้นมากด้วย
๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?
- ตั้งแต่นี้จะหมั่นเอาไปปฏิบัติที่บ้านให้ได้ด้วย เพราะจะได้ต่อเนื่อง ยิ่งทำแล้วดีขึ้นจะได้แนะนำคนอื่นให้ปฏิบัติด้วย สร้างบุญกุศลให้กับตัวเอง และคนอื่น ๆ ด้วย

๒.๑๐ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ คุณบังอร วงยก อายุ ๕๑ ปี จังหวัดเชียงราย รวมระยะเวลาที่เข้าปฏิบัติธรรมจำนวน ๑๗ วัน สัมภาษณ์ ณ วันที่ ๘ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลาที่สัมภาษณ์ ๑๕.๔๐ น.

๑. ท่านรู้จักสำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเลือกมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ และมุ่งหวังอะไรจากการปฏิบัติธรรม?
- มาด้วยกันกับพี่สาวเพราะหลานชายมาบวชที่นี้ค่ะ ก็อยากทำใจตัวเองให้สงบบ้าง

๒. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติธรรมในสำนักแห่งนี้ ท่านเคยไปปฏิบัติธรรมในสำนักอื่นใด มาบ้างหรือไม่ และท่านคิดว่า ได้อะไรมาบ้างจากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรม ?

- ยังไม่เคยค่ะ

๓. จากการที่ท่านไปปฏิบัติธรรมในสำนักนั้น ๆ มา ท่านคิดว่า มีรูปแบบของการปฏิบัติ ที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ?

- เพิ่งตามเพื่อนมาปฏิบัติที่นี่เป็นครั้งแรก

๔. ท่านเข้าใจคำว่า “สมถกรรมฐาน” และคำว่า “วิปัสสนากรรมฐาน” อย่างไร ? ขอให้ท่านตอบโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรม และหลังจากที่ท่านได้เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างไร?

- ไม่เข้าใจค่ะ ถึงตอนนี้ก็ยังไม่เข้าใจ ปฏิบัติตามรูปแบบที่สำนักสอนค่ะ

๕. ท่านเข้าใจความหมายคำว่า “จิต ๖” กับคำว่า “การปฏิบัติธรรม” อย่างไร?

- ไม่ทราบค่ะ การปฏิบัติธรรม ก็คือ นั่งสมาธิและเดินให้เรามีสติ และอยู่กับปัจจุบันค่ะ

๖. ทำไมจิตจึงต้องเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม? ไม่ต้องนำเอาจิตมาเกี่ยวข้องได้หรือไม่?

- ถ้าใช้การปฏิบัติธรรมช่วยให้เรามีนิสัยที่ดีขึ้น ก็คิดว่า เกี่ยวข้องกันและสำคัญมาก

๗. โดยส่วนตัวของท่านๆ รู้หรือไม่ว่า ท่านจัดอยู่ในจิตประเภทใด ? และต้องแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- มีหลายจิตครบรวมกัน ชอบแต่งตัว จีโมโห คิดมาก เครียดด้วยค่ะ

๘. รูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในสำนักปฏิบัติธรรมนี้ ท่านคิดว่า เหมาะสมกับจิตของท่านมากน้อยเพียงใด? ก่อนการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

- คิดว่าเหมาะสมค่ะ เพราะหลังจากปฏิบัติแล้วรู้สึกสบายใจ ไม่คิดมาก มองทุกอย่างแล้วมีความสุข ทำให้เราคิดแต่สิ่งดี ๆ คิดถึงบุญด้วยแล้วสบายใจ

๙. จากการที่ท่านเข้ามาปฏิบัติธรรม ท่านสามารถที่จะนำเอาหลักธรรมที่ท่านได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร?

- จะหมั่นเจริญภาวนา เพื่อจะได้ปรับปรุงนิสัยที่ไม่ดีของตนเอง ไม่ให้เครียด จะช่วยแนะนำชักจูงเพื่อนหรือคนที่รู้จักให้มาปฏิบัติ และสั่งสมบุญร่วมกันด้วย

ภาคผนวก ง
รูปภาพจากการสัมภาษณ์

รูปภาพที่ ๑ สัมภาษณ์พระธรรมมังคลาจารย์ วิ.(หลวงปู่ทอง สิริมฺงฺคโล)

ณ สำนักปฏิบัติธรรมวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ น.

รูปภาพจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าปฏิบัติธรรม ณ สำนักวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร
เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๕ มีดังนี้

รูปภาพที่ ๑.๑ สัมภาษณ์ พระครูพิพิธธรรมาภรณ์ อายุ ๖๓ ปี พรรษา ๓๐ จังหวัดพิจิตร

รูปภาพที่ ๑.๒ สัมภาษณ์ คุณวรรณวิภา ตุ่มจอหอ อายุ ๔๓ ปี จังหวัดนครราชสีมา

รูปภาพที่ ๑.๓ สัมภาษณ์ พระวีรวัฒน์ วีรวุฒโนอายุ ๒๓ ปี พรรษา ๒ วัดสระเกศ
กรุงเทพมหานคร

รูปภาพที่ ๑.๔ สัมภาษณ์ พระสุรศักดิ์ อายุ ๓๑ ปี จังหวัดนครราชสีมา

รูปภาพที่ ๑.๕ สัมภาษณ์ คุณโสภณัท คณิตา อายุ ๒๔ ปี จังหวัดเชียงราย

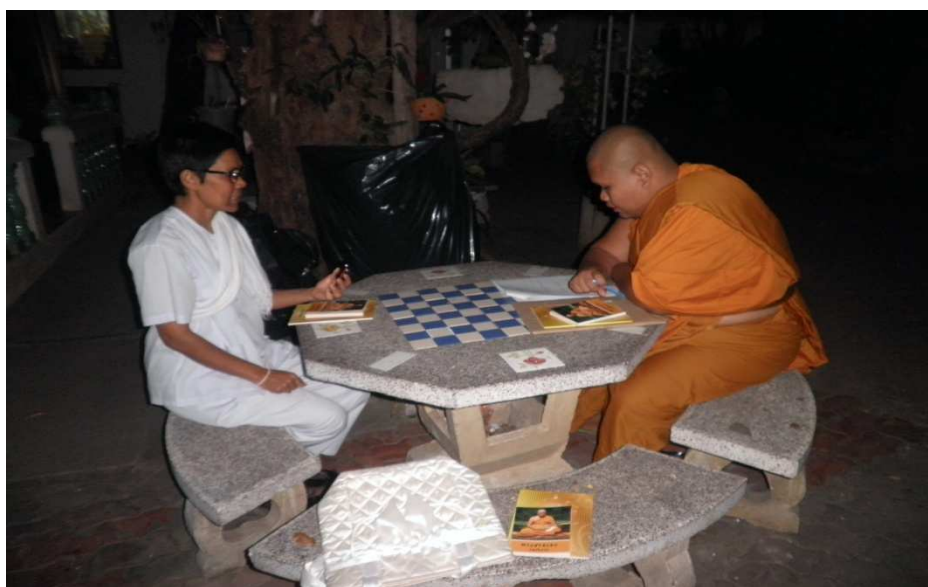
รูปภาพที่ ๑.๖ สัมภาษณ์ พระพุทธพร อธิจิตโต อายุ ๔๕ ปี จังหวัดนนทบุรี

รูปภาพที่ ๑.๗ สัมภาษณ์ คุณนิตยา แสงสันต์ อายุ ๖๐ ปี จังหวัดเชียงใหม่

รูปภาพที่ ๑.๘ สัมภาษณ์ คุณอารีย์ สุขประสงค์ อายุ ๓๘ ปี จังหวัดเพชรบุรี

รูปภาพที่ ๑.๕ สัมภาษณ์ คุณชนดล แซ่กู่ อายุ ๕๕ ปี จังหวัดลำปาง

รูปภาพที่ ๑.๑๐ สัมภาษณ์ คุณศิริวัฒน์ อินสาร อายุ ๕๐ ปี จังหวัดตาก

รูปภาพที่ ๒ สัมภาษณ์พระครูภาวนาวิรัช(สุพันธ์ อาจิณฺณสีโล)
ณ สำนักปฏิบัติธรรมวัดไร่เปิง(ตโปทาราม) เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๓.๑๕ น.

รูปภาพที่ ๒.๑ สัมภาษณ์ พระมโนรัตน์ จันทร์คำ อายุ ๒๖ ปี จังหวัดชลบุรี

รูปภาพที่ ๒.๒ สัมภาษณ์ พระงามพล แปงทิพย์ อายุ ๓๑ ปี จังหวัดลำพูน

รูปภาพที่ ๒.๓ สัมภาษณ์ พระสงค์ แนวสุจริต อายุ ๓๐ ปี จังหวัดเชียงใหม่

รูปภาพที่ ๒.๔ สัมภาษณ์ พระสวัช เพชรวิเศษศิริ อายุ ๓๘ ปี จังหวัดนนทบุรี

รูปภาพที่ ๒.๕ สัมภาษณ์ คุณมนตรี โสณกุล อายุ ๓๗ ปี จังหวัดเชียงใหม่

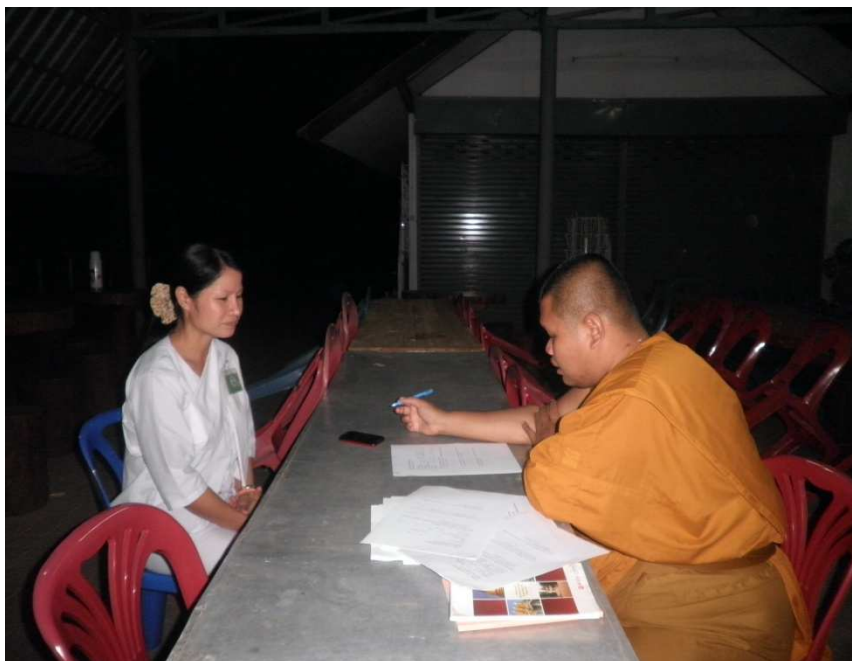
รูปภาพที่ ๒.๖ สัมภาษณ์ คุณเสาวนีย์ หน่อแก้ว อายุ ๔๑ ปี จังหวัดสงขลา

รูปภาพที่ ๒.๗ สัมภาษณ์ คุณวันทนา คำมณเฑียร อายุ ๕๕ ปี จังหวัดเชียงใหม่

รูปภาพที่ ๒.๘ สัมภาษณ์ คุณชุติมา แก้วมัลย์ อายุ ๔๒ ปี จังหวัดเชียงใหม่

รูปภาพที่ ๒.๕ สัมภาษณ์ คุณสุภาพร รินเทียะ อายุ ๕๕ ปี จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๒.๑๐ สัมภาษณ์ คุณบังอร วงขก อายุ ๕๑ ปี จังหวัดเชียงราย

